

การวิเคราะห์ข้อมูล และ ผลของการวิเคราะห์

ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์นี้ ได้มาจากการส่งแบบสอบถามไปยังครู ๗๕ ชุด และนักเรียน ๓๔๕ ชุด รวมทั้งสิ้น ๔๒๐ ชุด แต่ได้รับกลับมา ๔๐๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๒๔ เมื่อได้รับข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้แล้วในบทที่ ๓ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ก. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของครู

ภาค ๑ ลักษณะตัวอย่างประชากรที่เป็นครู

ครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๗๕ คน เป็นครูจากโรงเรียนชาย ๒๗ คน โรงเรียนหญิง ๒๓ คน และโรงเรียนสหศึกษา ๒๕ คน ในจำนวนนี้เป็นครูชาย ๒๖ คน และครูหญิง ๔๙ คน และมีครู ๗๔ คน ที่มีดีกรีศานาพุทธอีก ๑ คนที่มีดีกรีศาสนาอิสลาม ครูทั้ง ๗๕ คน เป็นครูที่สมรสแล้ว ๔๒ คน ครูโสด ๓๓ คน ครูที่สอนศีลธรรมมีอายุตั้งแต่ ๒๓ - ๕๔ ปี อายุเฉลี่ยประมาณ ๓๔ ปี การกระจายของอายุคือ ๗.๔๕ ปี ส่วนวุฒิของครูที่สอนวิชาศีลธรรมนั้นปรากฏว่ามีครูปริญญาและครูประกาศนียบัตรจำนวนเท่ากันคือ ๓๔ คน หรือร้อยละ ๔๕ และครูอนุปริญญา ๗ คน หรือร้อยละ ๑๐ ในจำนวนครูปริญญานี้ ปรากฏว่าเป็นผู้ที่ได้รับปริญญาในแขนงต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษามัธยมศึกษา (ก.ศ.บ.)	๒๗	คน
ครูศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)	๒	คน
การศึกษามัธยมศึกษาและนิติศาสตรบัณฑิต (ก.ศ.บ., น.บ.)	๒	คน
นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)	๑	คน
อักษรศาสตรบัณฑิต และครูศาสตรบัณฑิต (อ.บ., ค.บ.)	๑	คน

พุทธศาสตร์บัณฑิต (พ.บ.)

๑ คน

สำหรับครูที่ได้ประกาศนียบัตร ๓๔ คน ปรากฏว่า เป็นผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรใน
ระดับต่าง ๆ ดังนี้

ประกาศนียบัตรพิเศษมัธยมศึกษา (พ.ม.)

๑๔ คน

ประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษา (ป.ม.)

๑๑ คน

ประกาศนียบัตรประโยคประถมศึกษา (ป.ป.)

๔ คน

ส่วนครูอนุปริญญาอีก ๙ คนนั้น เป็นอนุปริญญาการศึกษา (อ.ก.ศ.) ๒ คน

และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.ก.ศ.สูง) ๗ คน

ในค่านประสบการณ์ทางการสอนวิชาศิลปะธรรมนั้น ปรากฏว่า ระยะเวลาที่ครูทำ
การสอนวิชาศิลปะธรรมมาแล้ว อยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ ครึ่งปีถึง ๓๕ ปี มีระยะเวลาเฉลี่ย ๖ ปี
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาคือ ๕.๒ ปี

สำหรับการสอนของครูในสัปดาห์หนึ่ง ๆ ปรากฏว่า ครูมีชั่วโมงสอนรวมทั้งหมด
ทั้งวิชาอื่นและวิชาศิลปะธรรมอยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ ๕ ถึง ๒๗ ชั่วโมง เฉลี่ยสัปดาห์ละ ๑๖ ถึง
๑๗ ชั่วโมง การกระจายของเวลาที่สอนคือ ๓.๒๔ ชั่วโมง ส่วนชั่วโมงที่ครูสอนเฉพาะวิชา
ศิลปะธรรมนั้น อยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๔ ชั่วโมง เฉลี่ยสัปดาห์ละ ๕ ถึง ๖ ชั่วโมง การ
กระจายของเวลาเป็น ๓.๖๒ ชั่วโมง ความสัมพันธ์ระหว่างชั่วโมงที่สอนเฉพาะวิชาศิลปะธรรม
กับจำนวนชั่วโมงที่สอนวิชาอื่นและวิชาศิลปะธรรมมีดังนี้คือ (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงที่สอนเฉพาะวิชาศิลปกรรม
กับจำนวนชั่วโมงทั้งหมดที่สอนทั้งวิชาศิลปกรรมและวิชาอื่น

วิชาอื่นและ ศิลปกรรม	๕-๖	๗-๘	๑๐-๑๒	๑๓-๑๕	๑๖-๑๘	๑๘-๒๑	๒๒-๒๔	๒๕-๒๗	รวม
๑๗-๑๘					๑				๑
๑๕-๑๖				๑	๑				๒
๑๓-๑๔						๑			๑
๑๑-๑๒				๒					๒
๙-๑๐			๒	๑	๖	๔	๑	๑	๑๕
๗-๘		๒		๒	๑	๗			๑๒
๕-๖	๓				๗	๔		๑	๑๕
๓-๔				๑	๗	๒			๑๐
๑-๒	๑			๑	๑๓	๒			๑๗
									๗๕

จากตารางที่ ๑ จะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่จำนวน ๑๗ คน สอนวิชาศิลปกรรมเป็นวิชาย่อยเพียงสัปดาห์ละ ๑ ถึง ๒ ชั่วโมง รองลงมาจำนวน ๑๕ คน เป็นครูที่ใช้เวลาสอนวิชาศิลปกรรม ๕ ถึง ๖ ชั่วโมงและ ๙ ถึง ๑๐ ชั่วโมง และมีครูอยู่เพียง ๓ คนเท่านั้นที่สอนเฉพาะวิชาศิลปกรรมแต่เพียงวิชาเดียวโดยมีชั่วโมงสอนอย่างน้อย ๑๕ ชั่วโมง และอย่างมากถึง ๑๘ ชั่วโมง

สำหรับวิชาอื่นที่ครูสอนเป็นหลักความคู่ไปกับการสอนวิชาที่สัทธิธรรมมีดังนี้ คือ

ตารางที่ ๒ วิชาหลักของครูที่สอนวิชาที่สัทธิธรรม

วิชาหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทย	๑๑	๑๔.๖๖
ภาษาอังกฤษ	๔	๕.๓๓
คณิตศาสตร์	๗	๙.๓๓
วิทยาศาสตร์	-	-
ศิลปะ	๔	๕.๓๓
พลานามัย	๒	๒.๖๖
สังคมศึกษา	๓๐	๔๐
ภาษาไทยและศิลปะ	๑	๑.๓๓
ภาษาไทยและพลานามัย	๑	๑.๓๓
ศิลปะและพลานามัย	๒	๒.๖๖
วิทยาศาสตร์และพลานามัย	๒	๒.๖๖
คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	๒	๒.๖๖
ไม่ได้สอนวิชาอื่น	๔	๑๒

จากตารางที่ ๒ จะเห็นว่าจากจำนวนครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ครูส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๔๐ สอนวิชาสังคมศึกษาเป็นหลัก รองลงมาร้อยละ ๑๔.๖๖ เป็นครูที่สอนวิชาภาษาไทยเป็นหลัก มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่สอนวิชาภาษาไทยและศิลปะ กับภาษาไทยและพลานามัยเป็นหลัก และมีครูที่ไม่ได้สอนวิชาอื่นอีกร้อยละ ๑๒ ในจำนวนครูที่ไม่ได้สอนวิชาอื่นนี้ ปรากฏว่าเป็นครูที่ทำงานประจำในแผนกธุรการ และเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่ทางโรงเรียนนิมนต์มาสอนเป็นประจำ

นอกจากครูจะทำการสอนเป็นประจำแล้ว ยังมีงานพิเศษอื่น ๆ ที่จะต้องรับผิดชอบอีกดังนี้คือ

ตารางที่ ๓ งานพิเศษของครูที่สอนวิชาศีลธรรม

งานพิเศษ	จำนวน	ร้อยละ
๑. เป็นครูประจำชั้น	๕๓	๙๐.๖๖
๒. เป็นหัวหน้าสายวิชา	๕	๖.๖๖
๓. เป็นผู้ควบคุมดูแลมารยาทของนักเรียน	๒๖	๓๖
๔. ทำงานคานการปกครองและแนะแนว	๑๔	๑๘.๖๖
๕. ช่วยงานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	๑๕	๒๐
๖. ช่วยงานห้องสมุด	๓	๔
๗. ช่วยงานคานธุรการ	๑๓	๑๗.๓๓
๘. ช่วยงานทุกคาน	๕	๖.๖๖
๙. ไม่มีงานพิเศษเลย	๒	๒.๖๖

จากตารางที่ ๓ จะเห็นว่าจากจำนวนครูผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีครูส่วนมากถึงร้อยละ ๙๐.๖๖ ที่เป็นครูประจำชั้น รองลงมา ร้อยละ ๓๖ เป็นครูผู้ควบคุมดูแลมารยาทของนักเรียน และมีครูเป็นสอนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่ไม่มีงานพิเศษเลย

นอกจากการสอนและการทำงานในหน้าที่อื่น ๆ แล้ว ครูได้ใช้เวลาว่างไปในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ตารางที่ ๔ การใช้เวลาว่างของครู

การใช้เวลาว่าง	จำนวน	ร้อยละ
๑. เตรียมการสอน	๔๐	๕๓.๓๓
๒. ตรวจงาน	๓๘	๕๒
๓. อ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนศีลธรรม	๓๕	๕๐.๖๖
๔. อ่านหนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับข่าวทางศาสนาและความประพฤติ	๖๒	๘๒.๖๖
๕. ฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ในรายการที่ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา	๓๘	๕๒
๖. ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระต่อการสอนวิชาศีลธรรม	๑๘	๒๔.๖๖
๗. ทำสมุดภาพเกี่ยวกับเรื่องราวทางศาสนาและศีลธรรม	๘	๑๒
๘. ถ่ายภาพนิ่งเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	-	-
๙. เข้าฟังการอภิปราย บรรยายหรือปาฐกถาเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม	๓๒	๔๒.๖๖
๑๐. เข้าร่วมการอบรมครูที่สอนวิชาศีลธรรมและจริยศึกษา	๑๘	๒๔.๓๓
๑๑. เข้าร่วมประชุมทางวิชาการในบางโอกาส	๑๘	๒๔.๓๓

จากตารางที่ ๔ จะเห็นว่า มีครูเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนครูทั้งหมดที่ใช้เวลาว่างในการเตรียมการสอน ตรวจงาน อ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนศีลธรรม ตลอดจนฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ในรายการที่ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา มีครูจำนวนสูงสุด คือ ร้อยละ ๘๒.๖๖ ที่อ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวทางศาสนาและความประพฤติของเขาวชน ฉะนั้น จึงพอจะประมาณได้ว่ามีครูเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ที่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อการสอนศีลธรรม

ในการสำรวจความรู้สึกของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาศีลธรรม ปรากฏว่ามีครูเป็นจำนวนมากถึง ๒๓ คนหรือร้อยละ ๔๔ ที่ชอบสอนวิชาศีลธรรม และมีครูจำนวนน้อยเพียง ๑๒ คนหรือร้อยละ ๑๖ ที่ไม่ชอบสอน

สำหรับเหตุผลที่ครูชอบสอนและไม่ชอบสอนวิชาศีลธรรม มีดังนี้คือ (ตารางที่ ๕ และตารางที่ ๖)

ตารางที่ ๕ เหตุผลที่ครูชอบสอนวิชาศีลธรรม จำนวนครู ๒๓ คน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. มีความสนใจในเรื่องของศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีไทย	๔๑	๖๕.๐๗
๒. ได้รับการฝึกฝนทางการสอนวิชาศีลธรรมมาโดยเฉพาะ	๑๓	๑๙.๑๙
๓. เห็นว่าเป็นวิชาที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	๔๗	๗๔.๖๐
๔. ต้องการปรับปรุงฝึกฝนตนเองเกี่ยวกับการสอนวิชานี้ให้ดียิ่งขึ้น	๑๓	๑๙.๑๙
๕. ไม่นักสอนวิชาอื่น	๒	๓.๑๗
๖. ต้องการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม	๑	๑.๕๘
๗. ต้องการทราบพฤติกรรมและความโน้มเอียงของนักเรียน	๑	๑.๕๘
๘. ต้องการช่วยแก้ไขความประพฤติของนักเรียน	๑	๑.๕๘

จากตารางที่ ๕ จะเห็นว่าในจำนวนครูที่ชอบสอนศีลธรรม ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๗๔.๖๐ ชอบสอนวิชาศีลธรรมเพราะเห็นว่า เป็นวิชาที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล รองลงมาร้อยละ ๖๕.๐๗ เป็นครูที่ให้เหตุผลว่า มีความสนใจในเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีไทย มีครูส่วนน้อยเท่า ๆ กันเพียงร้อยละ ๑.๕๘ ที่เพิ่มเติมเหตุผลว่า ชอบสอนวิชาศีลธรรมเพราะต้องการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ต้องการทราบพฤติกรรมและความโน้มเอียงของนักเรียนและต้องการช่วยแก้ไขความประพฤติของนักเรียน

ตารางที่ ๖ เหตุผลที่ครูไม่ชอบสอนวิชาศีลธรรม จำนวนครู ๑๒ คน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. เห็นว่าเป็นวิชาที่เกี่ยวกับนามธรรมทั้งสิ้นซึ่งยากแก่การสอน	๒	๑๖.๖
๒. ไม่มีวิธีการสอนที่ดีพอที่จะช่วยให้นักเรียนนำความรู้ไปปฏิบัติได้	๑	๘.๓
๓. เห็นว่าเป็นวิชาที่หาอุปกรณ์ หนังสืออุเทศ และกิจกรรมการสอนยาก	๑	๘.๓
๔. เห็นว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อ	-	-
๕. ไม่สามารถจะทำคนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้	-	-
๖. ไม่มีความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งพอที่จะสอนนักเรียนได้	๖	๕๐
๗. ไม่เคยสอนมาก่อน	๔	๓๓.๓
๘. ไม่ถนัดทางการสอนวิชานี้	๓	๒๕
๙. นักเรียนไม่ชอบเรียน	๒	๑๖.๖
๑๐. เห็นว่าเป็นวิชาที่มีคะแนนน้อย	-	-
๑๑. ได้รับความหมายให้สอน เพราะเป็นครูประจำชั้น	๕	๔๑.๖
๑๒. ได้รับความสั่งให้สอน เพราะไม่มีผู้สอน	๕	๔๑.๖
๑๓. ไม่ได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ดี	๑	๘.๓

จากตารางที่ ๖ จะเห็นว่าในจำนวนครูที่ไม่ชอบสอนวิชาศีลธรรม ครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๕๐ ไม่ชอบสอนวิชาศีลธรรมโดยให้เหตุผลว่า ไม่มีความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งพอที่จะสอนให้ได้ดี รองลงมา มีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ ๔๑.๖ เป็นครูที่ให้เหตุผลว่า จำเป็นต้องสอนเพราะได้รับความหมายให้สอน เนื่องจากเป็นครูประจำชั้นและต้องสอนเพราะไม่มีผู้สอน มีครูส่วนน้อยเท่ากันเพียงร้อยละ ๘.๓ ที่ให้เหตุผลว่า ไม่มีวิธีการสอนที่ดีพอที่จะช่วยให้นักเรียนนำความรู้ไปปฏิบัติได้ และเห็นว่าเป็นวิชาที่หาอุปกรณ์การสอน หนังสืออุเทศและ กิจกรรมประกอบการสอนยากรวมทั้งไม่ได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ดี นอกจากนี้ไม่มีครูคนใดที่ให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อ มีคะแนนน้อย และตัวครูจะทำคนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้

ภาค ๒ ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาศีลธรรม

ก. วิธีการสอน

ก่อนที่จะทำการสอนแต่ละครั้ง ครูส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๕๐.๖๖ ได้เตรียมการสอนเป็นบางครั้ง โดยให้เหตุผลว่า ต้องเตรียมการสอนวิชาอื่นด้วย ฉะนั้น จึงเตรียมเฉพาะเรื่องที่ยากเท่านั้น และมีครูบางคนที่ให้เหตุผลว่า มีประสบการณ์ทางการสอนวิชานี้มานานแล้ว จึงสามารถจดจำเนื้อหาได้ รองลงมา ร้อยละ ๔๖.๖๖ เป็นครูที่เตรียมการสอนอย่างดีทุกครั้ง และมีครูส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่ไม่ได้เตรียมการสอนเลยในจำนวนครูที่เตรียมการสอนนี้ มีครูจำนวนมาก คือ ร้อยละ ๖๓.๐๑ ที่ใช้เวลาในการเตรียมการสอน ๓๐ นาทีถึง ๑ ชั่วโมง รองลงมา ร้อยละ ๒๘.๘๑ เป็นครูที่ใช้เวลาไม่แน่นอนในการเตรียมการสอน ทั้งนี้แล้วแต่ความยากง่ายและความสั้นยาวของเนื้อหา ตลอดจนลักษณะความสามารถของนักเรียนแต่ละห้องแต่ละชั้น และมีครูจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๒ ที่ใช้เวลาในการเตรียมการสอนถึง ๑ สัปดาห์

ในการเตรียมการสอน มีครูเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๗๔.๖๖ ที่ได้จัดลำดับเนื้อหาในการสอนให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน รองลงมา ร้อยละ ๔๖.๖๖ เป็นครูที่กำหนดเนื้อหาให้เป็นไปตามลำดับบทเรียนในหนังสือแบบเรียน และมีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๖.๖๖ ที่กำหนดเนื้อหาในการสอนตามความต้องการของตน นอกจากนี้ จะเป็นครูจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๒.๖๖ ที่จัดลำดับเนื้อหาในการสอนตามความต้องการและความพอใจของนักเรียน

เมื่อครูจะเริ่มทำการสอนวิชาศีลธรรมแต่ละครั้ง ครูส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๖๒.๖๖ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนไว้ทุกครั้ง และมีครูอีกร้อยละ ๓๗.๓๓ ที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนไว้เพียงบางครั้งเท่านั้น วัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้ในการสอนวิชาศีลธรรม มีดังนี้ คือ (ตารางที่ ๗)

ตารางที่ ๗ วัตถุประสงค์ในการสอนวิชาศีลธรรม

วัตถุประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่ครูสอน	๓๑	๔๑.๓๓
๒. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	๖๑	๘๑.๓๓
๓. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะที่ติดต่อพฤติกรรม	๓๘	๕๐.๖๖
๔. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของการเป็นชาวพุทธและการมีศาสนา	๓๕	๔๖.๖๖
๕. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิด มีเหตุผล รู้จักคนกว่า และวิเคราะห์วิจารณ์		๔๒.๖๖
๖. เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีวินัยธรรมอันดีงาม	๓๗	๔๘.๓๓
๗. เพื่อสนองความต้องการของสังคม	๒๖	๓๔.๖๖
๘. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเองและอยู่ในสังคมด้วยดี	๑	๑.๓๓
๙. เพื่อให้นักเรียนรู้จักบำเพ็ญ คุณ โภช	๑	๑.๓๓
๑๐. เพื่อให้นักเรียนมีเครื่องยึดเหนี่ยวในการแสดงออก	๑	๑.๓๓
๑๑. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ทุกชั้น	๑	๑.๓๓
๑๒. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจศัพทบัญญัติทางพุทธศาสนา	๑	๑.๓๓
๑๓. เพื่อให้จบหลักสูตรสำหรับการสอบไล่	๑	๑.๓๓

จากตารางที่ ๗ จะเห็นว่าในการสอนวิชาศีลธรรมครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๘๑.๓๓ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ว่า เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน รองลงมา ร้อยละ ๕๐.๖๖ เป็นครูที่ต้องการให้นักเรียนมีทักษะที่ติดต่อพฤติกรรม และมีครูส่วนน้อยเท่ากันเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในการสอนว่า เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเองและอยู่ในสังคมด้วยดี เพื่อให้นักเรียนรู้จักบำเพ็ญ คุณ โภช เพื่อให้นักเรียนมีเครื่องยึดเหนี่ยวในการแสดงออก เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ทุกชั้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจศัพทบัญญัติทางพุทธศาสนา และเพื่อสอนให้จบหลักสูตรสำหรับการสอบไล่

นอกจากวัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้ในการสอนวิชาศีลธรรมแล้ว ขณะสอนครูผู้สอนยังต้องการเน้นในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนศีลธรรม ดังนี้คือ

ตารางที่ ๘ สิ่งที่ครูเน้นในการสอนวิชาศีลธรรมแต่ละชั่วโมง

สิ่งที่เน้น	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความรู้ในเนื้อหาวิชาศีลธรรม	๑๐	๑๓.๓๓
๒. ความรู้เกี่ยวกับหลักของศาสนาและหลักธรรมต่าง ๆ	๑๔	๑๘.๖๖
๓. คุณค่าของศาสนาและศีลธรรม	๒๗	๓๖
๔. ความเข้าใจและแนวคิดที่ถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติ	๑๘	๒๔
๕. วางพื้นฐานที่ค้ำทางจิตใจและสร้างแนวทางในการแก้ปัญหาแก่นักเรียน	๒๒	๒๘.๓๓
๖. การปลูกฝังคุณค่าและคุณธรรมที่ดีให้นักเรียน	๒๐	๒๖.๖๖
๗. ให้ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	๓๑	๔๑.๓๓
๘. ทุกข้อดังกล่าวข้างตน	๒๐	๒๖.๖๖

จากตารางที่ ๘ จะเห็นว่า มีครูเป็นส่วนมากคือ ร้อยละ ๔๑.๓๓ ที่ต้องการเน้นให้นักเรียนนำความรู้ที่ครูสอนไปแล้วไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน รองลงมา ร้อยละ ๓๖ เป็นครูที่ต้องการเน้นให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของการมีศาสนาและการมีศีลธรรมอันดีงาม มีครูเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๑๓.๓๓ ที่ต้องการเน้นความรู้ในเนื้อหาวิชาศีลธรรม

ในการสอนวิชาศีลธรรม ครูที่สอนได้ใช้วิธีการต่าง ๆ กันในการสอนดังนี้คือ

ตารางที่ ๕ วิธีการสอนที่ครูใช้ในการสอนวิชาศีลธรรม

วิธีการสอน	จำนวน	ร้อยละ
๑. สนทนากับนักเรียน	๓๗	๔๘.๓๓
๒. การบรรยายหรืออธิบาย	๕๕	๗๐.๓๓
๓. การสอนแบบอภิปราย	๓๔	๔๕.๓๓
๔. การสอนแบบแก้ปัญหา	๑๘	๒๕.๓๓
๕. การสอนแบบคนควารายงาน	๓๐	๔๐
๖. การสอนแบบวางแผนการสอนร่วมกับนักเรียน	๖	๘
๗. การสอนแบบให้อ่านตามตำราเรียน	๑๑	๑๔.๖๖
๘. การสอนแบบยกอุทาหรณ์หรือเปรียบเทียบ	๓๖	๔๘

จากตารางที่ ๕ จะเห็นว่า วิธีการสอนที่ครูนิยมใช้มากที่สุดถึงร้อยละ ๗๐.๓๓ คือ วิธีการบรรยาย หรือ อธิบาย รองลงมา ร้อยละ ๔๘.๓๓ เป็นครูที่ใช้วิธีการสอนแบบสนทนาซักถามนักเรียน มีครูจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๘ ที่ใช้วิธีการสอนแบบวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับนักเรียน

นอกจากครูจะใช้วิธีการแบบต่าง ๆ ในการสอนวิชาศีลธรรมแล้ว ขณะสอนครูยังพยายามสอนวิชาศีลธรรมให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาอื่น ๆ อีกด้วย และหมวดวิชาที่ครูพยายามสอนให้สัมพันธ์กับวิชาศีลธรรมมากที่สุด คือ หมวดวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๐ หมวดวิชาต่าง ๆ ที่ครูสอนให้สัมพันธ์กับวิชาศีลธรรม

หมวดวิชา	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทย	๕๔	๗๒
ภาษาอังกฤษ	๔	๕.๓๓
สังคมศึกษา	๕๓	๗๐.๖๖
คณิตศาสตร์	๑	๑.๓๓
วิทยาศาสตร์	๑๒	๑๖
ศิลปะ	๑๔	๑๘.๖๖
พลานามัย	๑๖	๒๑.๓๓
สัมพันธ์กับทุกหมวดวิชา	๕	๖.๖๖
ไม่สัมพันธ์กับวิชาใดเลย	๑	๑.๓๓

จากตารางที่ ๑๐ จะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๗๒ พยายามสอนวิชาศีลธรรมให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาภาษาไทย รองลงมา ร้อยละ ๗๐.๖๖ เป็นครูที่สอนวิชาศีลธรรมให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาสังคมศึกษา มีครูส่วนน้อยเท่ากันเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่สอนวิชาศีลธรรมให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาคณิตศาสตร์ และเป็นครูที่สอนวิชาศีลธรรมโดยไม่สัมพันธ์กับหมวดวิชาใดเลย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต่อไปถึงลักษณะที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และซักถาม ตลอดจนแก้ปัญหาในเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่า ให้นำหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับคือ

ทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๓
บางครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๒
ไม่เคยเลย	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของการ เปิดโอกาส ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามเป็น ๒.๗๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ยคือ .๔๔ แสดงว่า ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม เกือบทุกครั้ง ส่วนค่าเฉลี่ยน้ำหนักของการ เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกหัดแก้ปัญหา เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็น ๒.๓๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ย คือ .๔๕ แสดงว่า ครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแก้ปัญหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นเพียงบางครั้ง เท่านั้น

เกี่ยวกับการศึกษาลักษณะการสนับสนุนของครูที่ให้นักเรียนติดตามเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางศาสนาและศีลธรรมจรรยา จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ รวมทั้งให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดหรือห้องสังคมศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่าเช่นกัน โดยให้นำหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับดังนี้

ทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๓
บางครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๒
ไม่เคยเลย	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของการ สนับสนุนให้นักเรียนติดตามเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางศาสนาและศีลธรรมจรรยา เป็น ๒.๖๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ยเป็น .๔๕ แสดงว่า ครูได้สนับสนุนให้นักเรียนติดตามเหตุการณ์ทางศาสนาและศีลธรรมจรรยาเกือบทุกครั้ง ส่วนค่าเฉลี่ยน้ำหนักของการ สนับสนุนให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความ

รู้เพิ่มเติม เป็น ๒.๒ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ยคือ .๔ แสดงว่าครูได้สนับสนุนให้นักเรียนไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเป็นเพียงบางครั้ง

สำหรับระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาศิลปะรวมอยู่ในขณะนี้คือ เดือนละ ๒ ชั่วโมงนั้น มีครูเป็นจำนวนมากถึง ร้อยละ ๕๗.๓๓ ที่ให้ความเห็นว่า มีเวลาสอนน้อยเกินไป รองลงมา ร้อยละ ๔๒.๖๖ เป็นครูที่ให้ความเห็นว่า เหมาะสมแล้ว ในจำนวนครูที่เห็นว่ามีเวลาสอนน้อยเกินไปนั้น มีครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๖๐.๖๕ ที่ต้องการให้เพิ่มชั่วโมงสอนเป็นสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง รองลงมา ร้อยละ ๓๔.๖๕ เป็นครูที่ต้องการให้เพิ่มเป็นสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง และมีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๔.๓๐ ที่ต้องการให้เพิ่มเป็นสัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง ทั้งนี้ร้อยละแยกออกจากวิชาหน้าที่พลเมือง

ส่วนเวลาที่เหมาะสมต่อการสอนวิชาศิลปะรวมมากที่สุดนั้น มีครูจำนวนมากถึง ร้อยละ ๕๗.๓๓ ที่ให้ความเห็นว่า วิชาศิลปะรวมเป็นวิชาที่สามารถจะสอนได้ตลอดเวลาทั้งเช้าและบ่าย รองลงมา ร้อยละ ๓๔.๖๖ เป็นครูที่เห็นว่า เวลาเช้าเป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสอนศิลปะรวมมากที่สุด มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๔ ที่เห็นว่าเวลาที่เหมาะสมควรจะเป็นเวลาบ่าย

หลังจากที่ครูสอนจบบทเรียนแล้ว ครูส่วนใหญ่มีความรู้สึกมั่นใจว่า นักเรียนจะได้รับความรู้และความเข้าใจในบทเรียนที่สอนเป็นอย่างดี และคิดที่จะปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๑ ความรู้สึกของครู เมื่อสอนจบบทเรียนแต่ละครั้ง

ความรู้สึก	จำนวน	ร้อยละ
๑. มั่นใจว่านักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในบทเรียนที่สอนเป็นอย่างดี	๒๕	๓๓.๓๓
๒. มั่นใจว่านักเรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริง ๆ ได้	๒๓	๓๐.๖๖
๓. รู้สึกว่าไคทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการสอน	๑๗	๒๒.๖๖
๔. ไคทำงานเสร็จตามหน้าที่แล้ว	๕	๖.๖๖
๕. สบายใจเพราะสอนทันหลักสูตร	๔	๑๐.๖๖
๖. วิทกกังวลว่านักเรียนอาจไม่เข้าใจบทเรียนที่สอนไป	๑๔	๑๘.๖๖
๗. คิดจะปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น	๒๕	๓๓.๓๓
๘. รู้สึกว่านักเรียนเรียนเพื่อเอาคะแนนเท่านั้น	๑	๑.๓๓

จากตารางที่ ๑๑ จะเห็นว่า มีครูเป็นจำนวนมากเท่า ๆ กัน คือร้อยละ ๓๓.๓๓ ที่มีความรู้สึกมั่นใจว่า นักเรียนจะได้รับความรู้และความเข้าใจในบทเรียนที่สอนเป็นอย่างดี และมีความรู้สึกว่าคุณครูจะปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น รองลงมา ร้อยละ ๓๐.๖๖ เป็นครูที่มีความมั่นใจว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริง ๆ ได้ในชีวิตประจำวัน มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่รู้สึกว่า นักเรียนเรียนวิชาสี่ธรรมไปเพื่อตอบเอาคะแนนเท่านั้น

ในการสอนวิชาศีลธรรม ครูผู้สอนได้ประสบปัญหาในค่านต่าง ๆ ดังนี้คือ

ตารางที่ ๑๒ ปัญหาที่ครูประสบในการสอนวิชาศีลธรรม

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ยังไม่มีเทคนิคการสอนที่ดีพอที่จะชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน	๑๒	๑๖
๒. ยังมีความรู้ไม่กว้างขวางและลึกซึ้งพอที่จะสอนให้ลึกได้	๓๕	๔๖.๖๖
๓. ความประพฤติของครูยังไม่ดีพอที่จะเป็นแบบฉบับแก่นักเรียนได้	๓	๔
๔. มีความเบื่อหน่ายต่อการสอน	๓	๔
๕. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง	-	-
๖. ไม่ได้รับความร่วมมือและความสนใจจากครูที่สอนวิชาอื่น	๑๑	๑๔.๖๖
๗. นักเรียนไม่สนใจในตัวครู	-	-
๘. ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนทั้งนอกและในเวลาเรียน	๒	๒.๖๖
๙. มีความลำบากใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้สอน	๖	๘
๑๐. พื้นฐานวิชาศีลธรรมของนักเรียนยังมีไม่เพียงพอ	๑	๑.๓๓
๑๑. นักเรียนจำความหมายและศัพท์ของวิชานี้ไม่ได้	๑	๑.๓๓
๑๒. ไม่มีปัญหา	๒๓	๓๐.๖๖

จากตารางที่ ๑๒ จะเห็นว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่ครูประสบถึงร้อยละ ๔๖.๖๖ คือปัญหาทางด้านความรู้ที่ครูยังมีไม่กว้างขวางและลึกซึ้งพอที่จะสอนให้ลึกได้ รองลงมา ร้อยละ ๑๖ เป็นปัญหาทางด้านเทคนิคการสอนที่ครูยังไม่มีเทคนิคการสอนที่ดีพอที่จะชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนได้ ปัญหาที่ครูประสบน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๓๓ เป็นปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่มีพื้นฐานวิชาศีลธรรมยังมีไม่เพียงพอ และไม่สามารถจำความหมายและศัพท์ของวิชานี้ได้ และปรากฏว่าไม่มีครูคนใดที่ประสบปัญหาทางด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่ไม่ให้ความสนใจในตัวครู นอกจากนี้ยังมีครูอีก ร้อยละ ๓๐.๖๖ ที่ไม่ประสบปัญหาใด ๆ ในการสอน

เมื่อครูประสบปัญหาทางการสอนวิชาศิลปะกรรมแล้ว ได้ขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๓ บุคคลที่ครูสอนศิลปะกรรมขอความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาทางการสอน

บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑. ครูใหญ่	๔	๑๐.๖๖
๒. ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ	๔	๑๐.๖๖
๓. หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา	๓๑	๔๑.๓๓
๔. เพื่อนครูด้วยกัน	๓๖	๔๘
๕. วิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ	๑๙	๒๕.๓๓
๖. แก้ปัญหาด้วยตนเอง	๓๘	๕๐.๖๖

จากตารางที่ ๑๓ จะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๕๐.๖๖ จะแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือต่าง ๆ ในห้องสมุด รองลงมา ร้อยละ ๔๘ เป็นครูที่ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครูด้วยกัน และมีครูส่วนน้อยที่สุดเท่ากันเพียงร้อยละ ๑๐.๖๖ ที่ขอความช่วยเหลือจากครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ

สำหรับเพื่อนครูที่ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือต่อการสอนวิชาศีลธรรมนั้น
ปรากฏว่าเป็นครูที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ ดังนี้คือ

ตารางที่ ๑๔ ครูในหมวดวิชาอื่นที่ให้ความร่วมมือต่อการสอนศีลธรรม

หมวดวิชา	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทย	๒๓	๓๐.๖๖
ภาษาอังกฤษ	-	-
สังคมศึกษา	๓๐	๔๐
คณิตศาสตร์	๑	๑.๓๓
วิทยาศาสตร์	๒	๒.๖๖
ศิลปะ	๑๐	๑๓.๓๓
พลานามัย	๕	๖.๖๖
ไม่ได้รับความร่วมมือจากครูอื่นเลย	๓๑	๔๑.๓๓

จากตารางที่ ๑๔ จะเห็นว่า มีครูสอนวิชาศีลธรรมส่วนมากถึงร้อยละ ๔๐ ที่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครูที่อยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษา รองลงมา ร้อยละ ๓๐.๖๖ เป็นครูที่ได้รับความร่วมมือจากครูในหมวดวิชาภาษาไทย มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่ได้รับความร่วมมือจากครูในหมวดวิชาคณิตศาสตร์ และไม่มีครูคนใดที่ได้รับความร่วมมือจากครูในหมวดวิชาภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีครูอีกร้อยละ ๔๑.๓๓ ที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากครูในหมวดวิชาอื่นเลย

ส่วนวิธีการให้ความร่วมมือของครูในหมวดวิชาต่าง ๆ เท่าที่ระบุมาปรากฏว่า ครูในหมวดวิชาสังคมศึกษาให้ความร่วมมือ . . . ทววิธีการดังนี้

ก. ให้คำแนะนำและคำปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางในการสอนศีลธรรม

ข. ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาและให้ข้อมูลอุปกรณ์การสอนบางอย่าง เช่น แผนที่

และรูปภาพ

ค. ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและพิธีการต่าง ๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
ครูในหมวดวิชาภาษาไทย ให้ความร่วมมือด้วยวิธีการดังนี้

ก. ช่วยจัดทำอุปกรณ์การสอนบางอย่าง เช่น เขียนบัตรคำที่เป็นทั้งร้อยแก้ว ร้อย
กรอง รวมทั้งให้ข้อมูลอุปกรณ์การสอนบางอย่างด้วย เช่น รูปภาพ

ข. ให้คำแนะนำและคำปรึกษาหารือ เกี่ยวกับวัฒนธรรม และ ประเพณีไทย

ค. ช่วยค้นคว้าเรื่องราวและอุทาหรณ์ในวรรณคดีมาประกอบการสอนในบทเรียน

บางบท

ง. ช่วยฝึกหัดให้นักเรียนอ่านและเขียนศัพท์ภาษาบาลี รวมทั้งฝึกให้นักเรียนเขียน
เรียงความเกี่ยวกับภาคธรรมต่าง ๆ เช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อตรง
และความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

จ. ช่วยจัดทำวารสารร่วมกับชุมนุมสังคมศึกษา และชุมนุมทางพุทธศาสนาและศีลธรรม
ครูในหมวดวิชาศิลปะ ให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการ ดังนี้

ก. ช่วยจัดหาและจัดทำอุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาศีลธรรม เช่น ประติมากรรม

ระบายสีพุทธศาสนสุภาษิต

ข. ช่วยฝึกหัดให้นักเรียนวาดภาพเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา เช่น ตรา
เสมาธรรมจักร และ กวาง เป็นต้น

ค. ช่วยจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา

ครูในหมวดวิชาพลานามัย ให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการดังนี้

ก. ช่วยฝึกหัดนักเรียนทางความพร้อมเพรียง และความมีน้ำใจนักกีฬา

ข. ช่วยอบรมนักเรียนให้มีระเบียบวินัย และศีลธรรมจรยาอันดี

ข. กิจกรรมการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในการสอนวิชาศีลธรรมครูที่สอนส่วนใหญ่มีจำนวนถึงร้อยละ ๔๘.๖๖ มีการจัดกิจกรรมประกอบการสอน มีครูส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่ไม่เคยจัดกิจกรรมการสอนเลย

ในจำนวนครูที่จัดกิจกรรมประกอบการสอนนี้ มีครูส่วนมากถึงร้อยละ ๕๐.๖๖ ที่จัดกิจกรรมการสอนเฉพาะเรื่องที่สำคัญ รองลงมาร้อยละ ๔๔ เป็นครูที่จัดกิจกรรมบางครั้ง และมีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๔ ที่จัดกิจกรรมประกอบการสอนอยู่เสมอ

สำหรับกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อประกอบการสอนวิชาศีลธรรมนั้น มีดังนี้

ตารางที่ ๑๕ ชนิดของกิจกรรมที่จัดสำหรับการสอนวิชาศีลธรรม

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
๑. แบ่งกลุ่มอภิปราย	๓๖	๔๔
๒. อ่านหนังสือประกอบ	๓๒	๔๒.๖๖
๓. ทักเรียนนอกสถานที่	๑๓	๑๖.๓๓
๔. พาไปฟังปาฐกถาและโต้วาที	๖	๘
๕. พาไปฟังเทศน์หรือไปร่วมพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่วัด	๓๑	๔๑.๓๓
๖. นิมนต์พระสงฆ์มาสอนเป็นครั้งคราว	๑๘	๒๔
๗. นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรมหรือประกอบพิธีทางศาสนาที่โรงเรียน	๒๑	๒๘
๘. เชิญวิทยากรมาบรรยายเป็นครั้งคราว	๑๕	๒๐
๙. ให้นักเรียนแสดงละคร	๓	๔
๑๐. ให้ทำสมุดภาพหรือสมุดศัพท์เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน	๒๐	๒๖.๖๖

ตารางที่ ๑๕ (ต่อ)

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
๑๑. ฉายภาพยนตร์ประกอบการสอน	๑	๑.๓๓
๑๒. จัดนิทรรศการ	๔	๑๐.๖๖

จากตารางที่ ๑๕ จะเห็นว่า กิจกรรมที่ครูส่วนมากคือ ร้อยละ ๔๔ จัดขึ้นสำหรับการสอนวิชาศีลธรรมนั้น เป็นการแบ่งกลุ่มอภิปราย กิจกรรมที่ครูจัดรองลงมา คือ ร้อยละ ๔๒.๖๖ เป็นการให้นักเรียนอ่านหนังสือประกอบการเรียน มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่จัดภาพยนตร์ประกอบการสอน

จากการที่ครูได้จัดกิจกรรมการสอนขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อไปเกี่ยวกับลักษณะความสนใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นตามที่ครูสังเกตเห็น โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่า ให้นำหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๕
มาก	มีค่าเท่ากับ	๔
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๓
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๒
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยนำหนักของความสนใจเป็น ๓.๓๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยเป็น .๑๔ แสดงว่า ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการสอนของครูอยู่ในระดับปานกลาง

ในการจัดกิจกรรมประกอบการสอนวิชาศีลธรรม ครูผู้สอนได้ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ ๑๖ ปัญหาในการจัดกิจกรรมประกอบการสอนวิชาศีลธรรม

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมการสอน	๕๒	๖๘.๓๓
๒. เสียเวลามากและจะสอนไม่ทันตามหลักสูตร	๘	๑๒
๓. ยังไม่เข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมดีพอ	๘	๑๐.๖๖
๔. นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	๘	๘.๓๓
๕. เสียระเบียบวินัยในชั้นเรียน	-	-
๖. เป็นที่รบกวนแหว่งห้องข้างเคียง	๒	๒.๖๖
๗. สภาพของห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรม	๘	๑๒
๘. ไม่มีปัญหา	๗	๘.๓๓

จากตารางที่ ๑๖ จะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๖๘.๓๓ ประสบปัญหาในด้านที่ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมประกอบการสอน รองลงมามีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ ๑๒ เป็นครูที่ประสบปัญหาในด้านที่ว่า เมื่อจัดกิจกรรมประกอบการสอนแล้ว ทำให้เสียเวลามากและจะทำให้สอนไม่ทันตามหลักสูตรที่กำหนด รวมทั้งสภาพของห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการสอน มีส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่ประสบปัญหาว่า เมื่อจัดกิจกรรมแล้วมักจะมีเสียงรบกวนห้องข้างเคียง และไม่มีครูคนใดประสบปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังมีครูอีกร้อยละ ๘.๓๓ ที่ไม่ประสบปัญหาใด ๆ ในการจัดกิจกรรมประกอบการสอนวิชาศีลธรรม

กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในการสำรวจการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางค่านที่ส่งเสริมศีลธรรมนั้นปรากฏว่ามีครูส่วนใหญ่จำนวน ๔๔ คนหรือร้อยละ ๕๔.๖๖ ที่ระบุว่า ทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมทางค่านนั้นขึ้นแล้ว และมีครูอีก ๓๑ คนหรือร้อยละ ๔๑.๓๓ ที่ระบุว่าทางโรงเรียนไม่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางค่านที่ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา

สำหรับโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา นั้น จะจัดขึ้นในลักษณะของชุมนุมต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ ๑๗ ลักษณะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
จำนวนครู ๔๔ คน

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ชุมนุมพุทธศาสนาและประเพณีไทย	๗	๑๕.๘๑
๒. ชุมนุมจริยศึกษา	๒๐	๔๕.๔๕
๓. ชุมนุมวัฒนธรรมและประเพณีไทย	๕	๑๑.๓๖
๔. ชุมนุมยุวพุทธ	๕	๑๑.๓๖
๕. ชุมนุมพุทธศาสตร์	๓	๖.๘๑
๖. ชุมนุมพุทธศาสนาและวัฒนธรรม	๑	๒.๒๗
๗. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมนุมสังคมศึกษา	๑	๒.๒๗
๘. ไปรวมกิจกรรมกับโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย	๒	๔.๕๔

จากตารางที่ ๑๗ จะเห็นว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรทางค่านที่ส่งเสริมศีลธรรมจรรยาส่วนมากคือ ร้อยละ ๔๕.๔๕ จะจัดขึ้นในลักษณะของชุมนุมจริยศึกษา รองลงมาร้อยละ ๑๕.๘๑ เป็นลักษณะของชุมนุมพุทธศาสนาและประเพณีไทย และลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

สูตรที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๒.๒๗ จะเป็นลักษณะของชุมนุมพุทธศาสนา และวัฒนธรรม และมีการจัดกิจกรรมบางส่วนร่วมกับชุมนุมสังคมศึกษา

เมื่อทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นแล้ว จึงมีการดำเนินงานจัดกิจกรรมดังนี้

ตารางที่ ๑๘ ชนิดของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมศีลธรรมจรวิทยา
จำนวนครู ๔๔ คน

ชนิดของกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เชิญวิทยากรมาบรรยายหรืออภิปราย	๑๘	๔๐.๙๑
๒. จัดให้มีการปราศรัยและโต้วาที	๓	๖.๘๑
๓. ฉายภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป	-	-
๔. ทศนศึกษา	๔	๒๔.๕๐
๕. จัดทำเอกสารหรือหนังสือประจำปี	๔	๒๔.๕๐
๖. แสดงละครในงานรื่นเริงประจำปีของโรงเรียน	๕	๑๑.๓๖
๗. จัดพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่โรงเรียน	๒๔	๖๕.๘๑
๘. จัดการประกวดคำประพันธ์เกี่ยวกับศีลธรรมหรือคติสอนใจ	๔	๙.๐๙
๙. จัดพิธีทางศาสนาในวันไหว้ครู	๓๔	๘๓.๑๘
๑๐. พาสมาชิกไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในบางโอกาส	๓๐	๖๘.๑๘
๑๑. พานักเรียนไปคอบปัญหาธรรมและแสดงการละเล่นร่วมกับโรงเรียนอื่น	๑	๒.๒๗

จากตารางที่ ๑๘ จะเห็นว่า กิจกรรมที่มีครูส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๘๓.๑๘ ระบุมาปรากฏว่า เป็นการจัดพิธีทางศาสนาในวันไหว้ครูประจำปีของทางโรงเรียน รองลงมาร้อยละ ๖๘.๑๘ เป็นครูที่ระบุว่ากิจกรรมที่จัดนั้นเป็นการพาสมาชิกของชุมนุมไปร่วมพิธีกรรมทาง

ศาสนาในบางโอกาส เช่น พานักเรียนไปร่วมพิธีถวายผ้ากฐิน พิธีทอดผ้าป่า และพิธีหล่อเทียน
เข้าพรรษา เป็นต้น มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๒๗ ที่ระบุว่า มีการจัดพานักเรียนไป
ตอบปัญหาธรรม และแสดงการละเล่นร่วมกับโรงเรียนอื่น และไม่มีครูคนใดที่ระบุว่ามีการจัด
ฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีไทยให้สมาชิกและนักเรียนผู้สนใจชม
สำหรับปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูประสบมาแล้ว มีดังนี้

ตารางที่ ๑๔ ปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มีเวลาพอที่จะมาจัดดำเนินงานด้วยตนเอง	๓๘	๕๐.๖๖
๒. ทำให้มีผลเสียต่อการสอนในชั้น	๒	๒.๖๖
๓. ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร	๒	๒.๖๖
๔. นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการจัดกิจกรรม	๑	๑.๓๓
๕. ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง	๑	๑.๓๓
๖. ไม่มีเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม	๒๒	๒๘.๓๓
๗. ไม่เห็นประโยชน์จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	-	-
๘. ไม่มีปัญหา	๑๒	๑๖

จากตารางที่ ๑๔ จะเห็นว่า ปัญหาที่ครูส่วนมาก คือร้อยละ ๕๐.๖๖ ประสบนั้น
เป็นปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่ครูมีไม่พอจะมาช่วยจัดดำเนินงานด้วยตนเอง รองลงมา ร้อยละ ๒๘.๓๓
เป็นปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนที่ครูจะนำมาใช้ในการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่าง ๆ ปัญหาที่ครูประสบ
น้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๓๓ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้ปกครอง และไม่ปรากฏว่า
มีครูคนใดที่ไม่เห็นประโยชน์จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกจากนี้ยังมีครูอีกร้อยละ ๑๖
ที่ไม่ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ค. อุปกรณ์การสอนและหนังสืออุเทศ

ในการสอนวิชาศีลธรรม ครูผู้สอนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๕๓.๓๓ ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นบางครั้ง และมีครูส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๖.๖๖ ที่ไม่เคยใช้อุปกรณ์การสอนเลย สำหรับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้อุปกรณ์การสอนนั้น มีครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๕๔.๖๖ ที่ให้ความเห็นว่า การใช้อุปกรณ์การสอนจะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจบทเรียนมากขึ้น รองลงมาร้อยละ ๔๔ เป็นครูที่เห็นว่าจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้นมาก มีครูเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๑๔.๖๖ ที่เห็นว่า การใช้อุปกรณ์การสอนจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้นบ้าง และมีครูอีกร้อยละ ๑๒ ที่เห็นว่าอุปกรณ์การสอนจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้นแต่เสียเวลา มีครูส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่เห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนไม่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น

ในการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อความจำเป็นในการใช้อุปกรณ์การสอน โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่า ให้นักของคำตอบมีค่าตามลำดับ ดังนี้

จำเป็นต้องใช้ทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๓
จำเป็นต้องใช้เพียงบางครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๒
ไม่จำเป็นต้องใช้เลย	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ได้ค่าเฉลี่ยนำหนักของคำตอบเป็น ๒.๑๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยเป็น .๓๖ แสดงว่าครูที่สอนวิชาศีลธรรมเห็นว่า มีความจำเป็นในการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาศีลธรรมเพียงบางครั้งเท่านั้น

ก่อนที่ครูจะใช้อุปกรณ์การสอน ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๔๔ ได้ทำการสำรวจอุปกรณ์การสอนก่อนใช้ทุกครั้ง รองลงมาร้อยละ ๓๓.๓๓ เป็นครูที่สำรวจอุปกรณ์การสอนนาน ๆ ครั้งหนึ่ง และมีครูส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๔ ที่จะสำรวจอุปกรณ์แต่ละครั้ง

หลังจากการสำรวจอุปกรณ์การสอนแล้ว ครูจึงได้นำอุปกรณ์การสอนประเภทต่าง ๆ มาใช้เพื่อประกอบการสอน ดังนี้ (ตารางที่ ๒๐)

ตารางที่ ๒๐ ประเภทของอุปกรณ์การสอน

ประเภทอุปกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
แผนที่	๒๖	๓๔.๖๖
แผนภูมิ	๑๗	๒๒.๖๖
รูปภาพ	๖๕	๘๖.๖๖
บัตรคำ	๑๑	๑๔.๖๖
ของจริง	๑๒	๑๖
ภาพยนตร์	๔	๕.๓๓
ภาพนิ่ง	๒	๒.๖๖
เพปบันทึกเสียง	๒	๒.๖๖
เครื่องเล่นจานเสียง	๑	๑.๓๓
ทุนจำลอง	๑	๑.๓๓

จากตารางที่ ๒๐ จะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๘๖.๖๖ ใช้รูปภาพเป็นอุปกรณ์การสอน รองลงมาร้อยละ ๓๔.๖๖ เป็นครูที่ใช้แผนที่เป็นอุปกรณ์ประกอบการสอน มีครูส่วนน้อยที่สุดเท่ากันเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่ใช้เครื่องเล่นจานเสียงและทุนจำลองเป็นอุปกรณ์การสอน

ขณะที่ครูใช้อุปกรณ์การสอน ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๕๒ สังเกตเห็นว่า นักเรียนมีความสนใจต่อการสอนของครูมากขึ้น รองลงมาร้อยละ ๔๕.๓๓ เป็นครูที่เห็นว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในบทเรียนดีขึ้น มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่เห็นว่า นักเรียนไม่มีปฏิริยาโต้ตอบเลย และมีครูอีกร้อยละ ๑.๓๓ ที่สังเกตเห็นว่า นักเรียนแสดงความเบื่อหน่ายต่อการใช้อุปกรณ์การสอนของครู

ในการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาศีลธรรม ครูที่สอนได้ประสบปัญหาและอุปสรรค
ในค่านต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ ๒๑ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดหาและใช้อุปกรณ์การสอนวิชาศีลธรรม

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑. อุปกรณ์การสอนวิชาศีลธรรมหาได้ยากกว่าวิชาอื่น ๆ ใน หมวดวิชาสังคมศึกษา	๓๔	๔๕.๓๓
๒. อุปกรณ์การสอนในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ	๓๖	๔๔
๓. ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ใช้จากผู้บริหารโรงเรียน	๑	๑.๓๓
๔. สถานที่และบรรยากาศไม่อำนวยให้ใช้อุปกรณ์การสอน	๔	๑๐.๖๖
๕. ไม่มีอุปกรณ์การสอนในโรงเรียนเลย	๓	๔
๖. ต้องจ่ายเงินส่วนตัวเพื่อจัดซื้อและทำอุปกรณ์การสอนเอง	๑๒	๑๖
๗. ไม่มีเวลาพอที่จะเตรียมจัดหาและใช้อุปกรณ์การสอน	๔	๑๒
๘. การสอนด้วยอุปกรณ์การสอนทำให้ล้าช้า ไม่ทันหลักสูตร	๕	๖.๖๖
๙. ไม่ทราบว่าใช้อุปกรณ์อะไรบางอย่างที่จะนำมาใช้ประกอบการสอน วิชาศีลธรรม	-	-
๑๐. ไม่มีปัญหา	๖	๘

จากตารางที่ ๒๑ จะเห็นว่า มีครูส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๔๔ ประสบปัญหาเกี่ยวกับ
ความไม่เพียงพอของอุปกรณ์การสอนในโรงเรียน รองลงมาคือร้อยละ ๔๕.๓๓ เป็นครูที่เห็นว่า
อุปกรณ์การสอนวิชาศีลธรรมหาได้ยากกว่าการสอนวิชาอื่น ๆ ในหมวดวิชาสังคมศึกษา มีครูส่วน
น้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน และไม่
ปรากฏว่ามีครูคนใดประสบปัญหาในค่านที่ไม่ทราบว่าใช้อุปกรณ์อะไรบางอย่างที่จะใช้ประกอบการสอนวิชา
ศีลธรรม นอกจากนี้ยังมีครูอีกร้อยละ ๘ ที่ไม่ประสบปัญหาใด ๆ ในการจัดหาและใช้อุปกรณ์การสอน

หนังสืออุเทศหรือหนังสืออ่านประกอบวิชาศีลธรรม

ในการศึกษาถึงลักษณะความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับจำนวนหนังสืออ่านประกอบวิชาศีลธรรมที่ใช้อยู่ในขณะนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่า โดยให้นำหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับดังนี้

มาก	มีค่าเท่ากับ	๔
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๓
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๒
น้อยมาก	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยน้ำหนักของคำตอบเป็น ๓.๐๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน-ของค่าเฉลี่ยคือ .๕๕ แสดงว่าครูที่สอนวิชาศีลธรรมมีความเห็นว่า ในปัจจุบันมีหนังสืออ่านประกอบวิชาศีลธรรมอยู่เป็นจำนวนปานกลาง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต่อไป เกี่ยวกับลักษณะการจัดหาเอกสาร และหนังสืออ่านประกอบการสอนวิชาศีลธรรมของโรงเรียน โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่าเช่นกัน ให้นำหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับดังนี้

มาก	มีค่าเท่ากับ	๔
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๓
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๒
ไม่มีเลย	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิจัยปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของคำตอบเป็น ๒.๘๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยเป็น .๖๕ แสดงว่าทางโรงเรียนได้มีการจัดหาเอกสารและหนังสือที่ประกอบ การค้นคว้าเพื่อการสอนวิชาศีลธรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ในการอ่านหนังสือประกอบการสอนวิชาศีลธรรมนั้น มีครูที่สอนส่วนมากถึงร้อยละ ๘๐ ที่อ่านหนังสือหลายเล่มประกอบกัน และมีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒๐ ที่อ่านหนังสือประกอบการสอนเพียง ๑-๒ เล่ม เท่านั้น

สำหรับประเภทของหนังสืออ่านประกอบการสอนวิชาศีลธรรมที่ครูชอบอ่าน มีดังนี้
(ตารางที่ ๒๒)

ตารางที่ ๒๒ ประเภทของหนังสืออ่านประกอบวิชาศีลธรรมที่ครูชอบอ่าน

ประเภทหนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
๑. หนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาและหลักธรรมะที่สอนใจ	๕๐	๖๖.๖๖
๒. แบบเรียนวิชาศีลธรรมเล่มอื่น	๑๔	๒๕.๓๓
๓. รายงานการประชุมและสัมมนาครูวิจัยศึกษา	๒๓	๓๐.๖๖
๔. คำนานและนิทานพื้นเมือง	๑๖	๒๑.๓๓
๕. นิยายหรือนิทานทางธรรม	๓๒	๔๒.๖๖
๖. นิตยสาร วารสาร และ หนังสือพิมพ์	๔๔	๕๘.๖๖
๗. หนังสือที่ระลึกหรืออนุสรณ์ต่าง ๆ	๓๐	๔๐

จากตารางที่ ๒๒ จะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๖๖.๖๖ ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาและหลักธรรมะที่สอนใจ รองลงมา ร้อยละ ๕๘.๖๖ เป็นครูที่ชอบอ่านหนังสือประเภทนิตยสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์ เพื่อประกอบการสอนวิชาศีลธรรม มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒๑.๓๓ ที่ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับตำนาน และนิทานพื้นเมือง

ในการศึกษาถึงลักษณะการสนับสนุนของครูที่ให้นักเรียนใช้หนังสืออ่านประกอบวิชาศีลธรรม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่า ให้นำหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับดังนี้

ทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๓
บางครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๒
ไม่เคยเลย	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของการสนับสนุน เป็น ๒.๒๑ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยเป็น .๖๒ แสดงว่า ครูได้สนับสนุนให้นักเรียนอ่านหนังสือ ประกอบการ เรียนวิชาศิลปะเพียงบางครั้งเท่านั้น

ในการใช้หนังสืออ่านประกอบการสอนวิชาศิลปะ ครูที่สอนได้ประสบปัญหาและ อุปสรรค ดังนี้

ตารางที่ ๒๓ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือประกอบการสอน

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่ทราบว่าหนังสืออะไรบางที่จะนำมาใช้ได้	๕	๖.๖๖
๒. มีหนังสือไม่มากพอที่จะใช้ศึกษาค้นคว้า	๑๔	๒๔
๓. ไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้า	๓๕	๔๖.๖๖
๔. ไม่ทราบแหล่งที่จะไปศึกษาค้นคว้า	๒	๒.๖๖
๕. ไม่ได้รับคำแนะนำหรือช่วยเหลือจากหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา	๑	๑.๓๓
๖. หนังสือแบบเรียนที่ใช้อยู่มีเนื้อหาละเอียดเกินไปแล้ว	๒	๒.๖๖
๗. ไม่มีปัญหา	๑๖	๒๑.๓๓

จากตารางที่ ๒๓ จะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๔๖.๖๖ ประสบปัญหาทางด้าน เวลาที่มีไม่เพียงพอที่จะทำการศึกษาค้นคว้าหนังสืออ่านประกอบวิชาศิลปะ รองลงมา ร้อยละ ๒๔ เป็นครูที่ประสบปัญหาในค่านจำนวนหนังสือที่มีไม่มากพอที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าที่โรงเรียน และมี ครูส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่ไม่ได้รับคำแนะนำหรือความช่วยเหลือจากหัวหน้าสายวิชา สังคมศึกษา นอกจากนี้ ยังมีครูอีกร้อยละ ๒๑.๓๓ ที่ไม่ประสบปัญหาและอุปสรรคในการใช้ หนังสืออ่านประกอบการสอนวิชาศิลปะ

ง. การวัดผลการสอน

เมื่อครูสอนวิชาศีลธรรมแล้ว จึงกำหนดเวลาของการวัดผลไว้ดังนี้

ตารางที่ ๒๔ กำหนดเวลาของการวัดผล

กำหนดเวลา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ก่อนชั้นบทเรียนใหม่ทุกครั้ง	๑๐	๑๓.๓๓
๒. หลังจากจบบทเรียนแล้ว	๒๗	๓๖
๓. ทุกครั้งเมื่อสอนจบแต่ละชั่วโมง	๗	๙.๓๓
๔. ในระหว่างที่เรียนบทเรียนหรือทำกิจกรรม	๑๐	๑๓.๓๓
๕. เฉพาะเวลาสอบที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้	๒๒	๒๘.๓๓
๖. เกือบทุกครั้งเป็นอย่างน้อย	๓๑	๔๑.๓๓
๗. เมื่อเห็นว่านักเรียนไม่สนใจในการเรียน	๕	๖.๖๖

จากตารางที่ ๒๔ จะเห็นว่ามามีครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๔๑.๓๓ ที่ทำการวัดผลการสอนเกือบทุกครั้งเป็นอย่างน้อย รองลงมาร้อยละ ๓๖ เป็นครูที่วัดผลการสอนหลังจากสอนจบบทเรียนในแต่ละบทแล้ว มีครูส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๖.๖๖ ที่วัดผลการสอนเมื่อเห็นว่านักเรียนไม่สนใจในการเรียนการสอนวิชานี้

นอกจากจะกำหนดเวลาของการวัดผลการสอนวิชาศิลปะกรรมแล้ว ครูผู้สอนก็ได้ตั้งความมุ่งหมายในการวัดผลไว้ดังนี้คือ

ตารางที่ ๒๕ ความมุ่งหมายในการวัดผลการสอนศิลปะกรรม

ความมุ่งหมาย	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพื่อเทียบคะแนนตามระเบียบของโรงเรียน	๒๘	๓๗.๓๓
๒. เพื่อวัดประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน	๓๓	๔๔
๓. เพื่อให้ทราบว่าผลการสอนได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร	๓๔	๔๕.๓๓
๔. เพื่อทราบการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของนักเรียน	๒๐	๒๖.๖๖
๕. เพื่อวัดความแม่นยำในการจำของนักเรียน	๗	๙.๓๓
๖. เพื่อช่วยสอนหรือเสริมสร้างให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้	๑๑	๑๔.๖๖
๗. เพื่อแบ่งหมุ่ให้นักเรียนตามความสามารถ	๒	๒.๖๖
๘. เพื่อการเลื่อนชั้นของนักเรียนเท่านั้น	-	-
๙. เพื่อติดตามผลว่านักเรียนได้นำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันหรือไม่เพียงไร	๓๑	๔๑.๓๓
๑๐. เพื่อวัดผลการสอนของครูเอง	๑๕	๒๐

จากตารางที่ ๒๕ จะเห็นว่า ครูส่วนมากมีจำนวนถึงร้อยละ ๔๕.๓๓ จะทำการวัดผลการสอนเพื่อต้องการทราบว่า ผลการการสอนได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด รองลงมาร้อยละ ๔๔ เป็นครูที่ต้องการวัดผลการสอนเพื่อวัดประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน มีครูอยู่อีกร้อยละ ๔๑.๓๓ ที่ต้องการติดตามผลการสอนว่า นักเรียนได้นำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันหรือไม่เพียงใด และมีครูอยู่จำนวนน้อยมากเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่วัดผลการสอนเพื่อแบ่งหมุ่ให้นักเรียนตามความสามารถ

ในการวัดผลการสอนวิชาศีลธรรม ครูผู้สอนได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๖ วิธีการวัดผลการสอนวิชาศีลธรรม

วิธีการวัดผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. ใช้แบบทดสอบข้อเขียน	๒๓	๔๔
๒. สังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติของนักเรียน	๓๔	๕๒
๓. วัดจากการเขียนรายงาน	๒๔	๓๗.๓๓
๔. สัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล	๑๔	๑๘.๖๖
๕. ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล	๔	๑๐.๖๖
๖. ร่วมมือกับครูอื่นติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของนักเรียน	๑๐	๑๓.๓๓
๗. ร่วมมือกับผู้ปกครองติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของนักเรียน	๕	๖.๖๖
๘. ติดตามผลเป็นระยะว่านักเรียนได้นำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวันหรือไม่เพียงใด	๑๑	๑๔.๖๖

จากตารางที่ ๒๖ จะเห็นว่า มีครูอยู่เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๔๔ ที่ใช้แบบทดสอบข้อเขียน สำหรับการวัดผลการสอนศีลธรรม รองลงร้อยละ ๕๒ เป็นครูที่วัดผลการสอนโดยสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติของนักเรียน และมีครูอยู่จำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๖.๖๖ ที่วัดผลการสอนโดยร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของนักเรียน

สำหรับวิธีการวัดผลการสอนด้วยการใช้แบบทดสอบข้อเขียนนั้น ปรากฏว่ามีครูเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๘๘.๖๖ ที่ใช้ข้อทดสอบแบบปรนัยและอัตนัยปนกัน และมีครูอยู่จำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๘ ที่ใช้แต่เฉพาะแบบอัตนัย และอีกร้อยละ ๒.๖๖ ที่ใช้แต่แบบปรนัยเท่านั้น สำหรับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อทดสอบที่สามารถวัดผลการสอนได้มากที่สุดนั้นปรากฏว่ามีครูส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๘๖ ให้ความเห็นว่าควรจะใช้ข้อทดสอบแบบปรนัยและเรียงความปนกัน มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๘ ที่เห็นว่าควรจะเป็นข้อทดสอบแบบเรียงความ และร้อยละ ๖.๖๖ ที่เห็นว่า ควรจะเป็นข้อทดสอบแบบปรนัย

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อทดสอบที่จะนำมาใช้เพื่อการวัดผลนั้น มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๗ ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อทดสอบที่จะนำมาใช้เพื่อการวัดผล

ข้อทดสอบ	จำนวน	ร้อยละ
ครูผู้สอนเอง	๕๗	๘๖
ออกโดยหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา	๕	๖.๖๖
ออกโดยคณะกรรมการโรงเรียน	๗	๘.๓๓
ออกโดยคณะกรรมการจากกระทรวง	๘	๘.๓๓
เป็นข้อทดสอบปีก่อน ๆ	๑	๑.๓๓
ครูผู้สอนออกพร้อมกับหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา	๑	๑.๓๓

จากตารางที่ ๒๗ จะเห็นว่า มีครูเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๘๖ ที่ให้ความคิดเห็นว่า ข้อทดสอบที่จะนำมาใช้เพื่อการวัดผลการสอนของครูนั้น ควรจะเป็นข้อทดสอบที่ครูผู้สอนเอง รวบรวมร้อยละ ๘.๓๓ เป็นครูที่เห็นว่า คณะกรรมการของโรงเรียนควรเป็นผู้ออกข้อทดสอบวิชาศีลธรรม มีครูจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่เห็นว่า ควรจะเป็นข้อทดสอบปีก่อน ๆ และข้อทดสอบที่จะนำมาวัดผลการสอนควรจะเป็นข้อทดสอบที่ครูผู้สอนออกพร้อมกับหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา

เมื่อทำการวัดผลการสอนวิชาศีลธรรมแล้ว ครูส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐.๖๖ ถือเอาคะแนนการสอบข้อเขียนและคะแนนความประพฤติเป็นสำคัญ รองลงมาร้อยละ ๒๕.๓๓ เป็นครูที่ถือเอาคะแนนการสอบข้อเขียนเป็นสำคัญ มีครูส่วนน้อยมากเพียงร้อยละ ๔ ที่ถือว่าคะแนนความประพฤติมีความสำคัญที่สุด คะแนนที่ได้จากการวัดผลวิชาศีลธรรมนี้ ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๖๑.๓๓ เห็นว่ามีความสำคัญเท่า ๆ กับวิชาอื่น รองลงมาร้อยละ ๓๒ เป็นครูที่เห็นว่าคะแนนวิชาศีลธรรมมีความสำคัญมากกว่าวิชาอื่น และมีครูอยู่เพียงร้อยละ ๖.๖๖ ที่เห็นว่าคะแนนของวิชานี้มีความสำคัญน้อยกว่าวิชาอื่น

ส่วนในการคิดคะแนนวิชาศีลธรรมนั้น ครูจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ ๕๓.๓๓ คิดรวมกับวิชาหน้าที่พลเมือง และรวมอยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษา รองลงมาร้อยละ ๒.๖๖ เป็นครูที่คิดคะแนนวิชาศีลธรรมแยกเป็นเอกเทศไปจากวิชาอื่น ๆ

หลังจากที่ทำการวัดผลการสอนวิชาศีลธรรมแล้ว ครูผู้สอนต้องการที่จะปรับปรุงแก้ไขนักเรียนในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๔ สิ่งที่ครูต้องการจะปรับปรุงแก้ไขนักเรียนหลังจากทำการวัดผลแล้ว

สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข	จำนวน	ร้อยละ
เนื้อหาวิชา	๑๘	๒๔
พฤติกรรม	๓๓	๔๔
ทัศนคติ	๔๒	๕๖
ปัญหาส่วนตัว	๒๐	๒๖.๖๖

จากตารางที่ ๒๔ จะเห็นว่า มีครูจำนวนมากถึงร้อยละ ๕๖ ที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

นักเรียนในคานทัศน์คติที่มีต่อวิชาศีลธรรมให้ดีขึ้น รองลงมาร้อยละ ๔๔ เป็นครูที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขในคานพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้ และมีครูอยู่เป็นจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒๔ ที่ต้องการจะปรับปรุงนักเรียนในคานเนื้อหาวิชาศีลธรรม

ในการวัดผลการสอนวิชาศีลธรรม ครูผู้สอนได้ประสบปัญหาและอุปสรรคดังนี้คือ

ตารางที่ ๒๔ อุปสรรคของการวัดผล

อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
๑. มีเวลาสอนน้อยเกินไปจึงไม่มีเวลาพอที่จะทำการวัดผล	๓๔	๕๐.๖๖
๒. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากครูอื่น	๓	๔
๓. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ	๖	๘
๔. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ	๓	๔
๕. ขาดอุปกรณ์ในการวัดผล	๑๒	๑๖
๖. ไม่มีอุปสรรค	๒๕	๓๓.๓๓

จากตารางที่ ๒๔ จะเห็นว่า มีครูเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๕๐.๖๖ ที่ประสบอุปสรรคทางคานเวลา คือมีเวลาสอนน้อยเกินไป จึงไม่มีเวลาพอที่จะทำการวัดผล รองลงมา ร้อยละ ๑๖ เป็นครูที่มีอุปสรรคในเรื่องอุปกรณ์การวัดผล มีครูอยู่เป็นจำนวนน้อยเท่า ๆ กัน คือร้อยละ ๔ ที่ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากครูอื่นและมีอุปสรรคในเรื่องนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการวัดผลการสอนของครู นอกจากนี้ยังมีครูอีกจำนวนร้อยละ ๓๓.๓๓ ที่ไม่มีอุปสรรคในการวัดผลการสอนวิชาศีลธรรม

ตารางที่ ๓๐ ปัญหาของการวัดผล

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ยังมีความรู้เรื่องวิธีการวัดผลสำหรับวิชาศีลธรรมน้อย	๑๖	๒๑.๓๓
๒. มีประสบการณ์ในการวัดผลน้อย	๔	๑๒
๓. ไม่สามารถสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสมได้	๔	๑๐.๖๖
๔. ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ แบบ	๑	๑.๓๓
๕. ขาดวัสดุและอุปกรณ์ที่จะสร้างแบบทดสอบชนิดต่าง ๆ	๔	๑๐.๖๖
๖. มีปัญหาในเรื่องการตรวจและให้คะแนน	๖	๘
๗. มีปัญหาในด้านการเงิน	๔	๕.๓๓
๘. มีปัญหาทางการจัดโต๊ะเรียนที่ไม่เหมาะสมกับวิธีการวัดผลบางแบบ	๔	๕.๓๓
๙. ไม่มีปัญหา	๓๓	๔๔

จากตารางที่ ๓๐ จะเห็นว่า มีครูเป็นจำนวนมาก คือร้อยละ ๒๑.๓๓ ที่ประสบปัญหาในด้านความรู้เกี่ยวกับวิธีการวัดผลสำหรับวิชาศีลธรรมน้อย รองลงมา ร้อยละ ๑๒ เป็นครูที่ประสบปัญหาในด้านที่ยังมีประสบการณ์ในการวัดผลน้อย มีครูอยู่เพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่ประสบปัญหาในด้านที่ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ใช้วิธีการวัดผลหลายแบบ นอกจากนั้นยังมีครูอีกเป็นจำนวนร้อยละ ๔๔ ที่ไม่ประสบปัญหาใด ๆ ในการวัดผลการสอนวิชาศีลธรรม

ภาค ๓ ความคิดเห็นและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักสูตรประมวลการสอนและหนังสือแบบ
เรียนวิชาศีลธรรม

ในการสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตรวิชาศีลธรรมชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรครอบคลุมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ดีแล้ว ดังรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๓๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตรวิชาศีลธรรม

เนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ครอบคลุมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ดีแล้ว	๒๔	๓๒
๒. ครอบคลุมเนื้อหามากกว่าเวลาที่กำหนดให้	๑๔	๒๕.๓๓
๓. เรียงลำดับความยากง่ายเหมาะสมแก่ชั้นเรียน	๑๔	๑๘.๖๖
๔. ไม่เหมาะสมกับชั้นเรียน	๑	๑.๓๓
๕. เขียนไว้ชัดเจนดี	๔	๑๒
๖. คลุมเครือ	๖	๘
๗. ขำกึ่งตลกตึง ๓ ปี	๖	๘
๘. ไม่สัมพันธ์กันกับการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก	๔	๑๒
๙. เนื้อหายังมีน้อยเกินไป	๒	๒.๖๖
๑๐. อ่านเข้าใจยาก ไม่สนใจผู้อ่าน	๒	๒.๖๖
๑๑. ไม่แสดงความคิดเห็น	๒	๒.๖๖

จากตารางที่ ๓๑ จะเห็นว่า มีครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๓๒ ที่ให้ความคิดเห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรครอบคลุมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้แล้ว รองลงมาร้อยละ ๒๕.๓๓ เป็นครูที่เห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรมีมากกว่าเวลาที่กำหนดให้สอน มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๓๓

ที่เห็นว่า เนื้อหาในหลักสูตรไม่เหมาะสมกับชั้นเรียน ขอกจากนั้นเป็นครูอีกร้อยละ ๒.๖๖
ที่ไม่แสดงความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อไปถึงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหลักสูตรวิชาศีล
ธรรมภาคที่น่าสนใจและมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ ๓๒)

ตารางที่ ๓๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหลักสูตรวิชาศีลธรรมภาคที่น่าสนใจ
และมีประโยชน์

เนื้อเรื่อง	จำนวน	ร้อยละ
ภาคพระพุทธศาสนา ได้แก่ประวัติพุทธสาวก	๘	๑๒
หน้าที่ของพุทธศาสนิกชน	๑๓	๑๙.๗๐
ภาคธรรม	๑๓	๑๙.๗๐
พุทธศาสนสุภาษิต	๑๔	๒๑.๒๑
ทุกภาคที่กล่าวมาแล้ว	๔๕	๖๖.๖๖
ไม่มีภาคใดที่น่าสนใจเลย	-	-

จากตารางที่ ๓๒ จะเห็นว่า มีครูจำนวนมากถึงร้อยละ ๖๖ ที่ให้ความเห็นว่า
เนื้อเรื่องในหลักสูตรวิชาศีลธรรมน่าสนใจและมีประโยชน์ทั้ง ๔ ภาค คือภาคพระพุทธศาสนา
หน้าที่ของพุทธศาสนิกชน ภาคธรรม และพุทธศาสนสุภาษิต รวบรวมมาร้อยละ ๖๖.๖๖ เป็น
ครูที่เห็นว่าภาคพุทธศาสนสุภาษิต เป็นภาคที่น่าสนใจและมีประโยชน์ มีครูจำนวนน้อยเพียง
ร้อยละ ๑๒ ที่เห็นว่า ภาคพระพุทธศาสนาเป็นภาคที่น่าสนใจและมีประโยชน์

นอกจากนี้ ยังมีครูเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๘๖ ที่ให้ความเห็นว่า พุทธสาวกที่ได้
นำมาให้นักเรียนศึกษาประวัตินั้นเหมาะสมแล้ว โดยให้เหตุผลว่าทุกองค์เป็นแบบอย่างที่ดี

สำหรับให้นักเรียนยึดถือเป็นหลักและแนวทางในการปฏิบัติและประพฤติตามในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติดีแล้วชอบแล้ว มีครูเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๔ ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมโดยให้เหตุผลว่า พหุสวาทแต่ละองค์สอนมากเป็นผู้ที่มาจากตระกูลสูง รักรวยมาก่อนทั้งสิ้น และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ต่อสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

เมื่อมีหลักสูตรใช้เป็นแนวทางในการสอนแล้ว ทางโรงเรียนจึงได้มอบหมายให้บุคคลากรประเภทต่าง ๆ ในโรงเรียน ดำเนินการวางโครงการสอนวิชาศีลธรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓๓ บุคคลากรที่ดำเนินการวางโครงการสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม

บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ครูผู้สอนเอง	๔๐	๕๓.๓๓
หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา	๑๓	๒๒.๖๑
คณะกรรมการโรงเรียน	-	-
อาจารย์ใหญ่	-	-
ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ	๑	๑.๓๓
ครูผู้สอนและหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา	๑๒	๑๖
ครูผู้สอนและอาจารย์ใหญ่	๑	๑.๓๓
ครูผู้สอนและผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ	๒	๒.๖๖
คณะกรรมการโรงเรียน และผู้ปกครอง	๒	๒.๖๖

จากตารางที่ ๓๓ จะเห็นว่ามีครูสอนวิชาศีลธรรมเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๔๐ ที่เป็นผู้ดำเนินการวางโครงการสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม บุคคลที่วางโครงการสอนศีลธรรม รองลงมาร้อยละ ๒๒.๖๖ คือหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา และมีบุคคลากรจำนวนน้อยมากเพียงร้อยละ ๑.๓๓ เท่า ๆ กัน ที่เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และเป็นการวางโครงการสอนร่วมกันระหว่างครูที่สอนและอาจารย์ใหญ่

เท่าที่ครูได้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรมาแล้ว ปรากฏว่า มีครูเป็นจำนวนมากคือ ร้อยละ ๘๖.๖๖ ที่สอนทันตามหลักสูตร และมีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑๓.๓๓ ที่สอนไม่ทันหลักสูตร ในจำนวนครูทั้งหมดที่สอนไม่ทันหลักสูตรนั้น ได้ให้เหตุผลตรงกันว่า เวลาที่กำหนดให้สอนมีน้อยกว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้ให้ และเผชิญตรงกับวันหยุดราชการหลายวัน จึงไม่สามารถจะสอนให้ทันได้

เมื่อครูสอนไม่ทันหลักสูตร ครูที่สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ ๘๐ ได้หาวิธีการแก้ไขโดยอธิบายเนื้อเรื่องย่อ ๆ ให้นักเรียนฟัง รองลงมาร้อยละ ๖๐ แก้ไขโดยให้นักเรียนไปอ่านเอง เป็นการบ้าน และนำปัญหาหรือข้อสงสัยมาถามครู มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒๐ ที่ให้นักเรียนไปอ่านเองเป็นการบ้านและทำความเข้าใจเอง และครูอีกร้อยละ ๑๐ ที่แก้ไขโดยตัดเรื่องที่สอนไม่ทันทิ้งไป โดยไม่นำมาออกข้อสอบ ไม่มีครูคนใดเลยที่หาทางแก้ไขโดยการนำตอนที่ออกข้อสอบมาอธิบายให้นักเรียนฟัง

จากการสำรวจ ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการวางหลักสูตรวิชาศีลธรรมที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้ ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า หลักสูตรและเวลาเรียนไม่สมดุลกัน จึงรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๓๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการวางหลักสูตรวิชาศีลธรรม

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. เนื้อหาวิชามีมากเกินไปจนกว่าจะจัดกิจกรรมให้เหมาะสมได้	๑๕	๒๐
๒. เนื้อหาวิชามีความยากเกินกว่าวัยของเด็ก	๖	๘
๓. หลักสูตรและคะแนนไม่สัมพันธ์กัน	๕	๑๒
๔. หลักสูตรและเวลาเรียนไม่สมดุลกัน	๓๐	๔๐
๕. หลักสูตรไม่สัมพันธ์กันกับการนำมาปฏิบัติ	๒	๒.๖๖
๖. หลักสูตรมีแนวของเนื้อหาซ้ำ ๆ กันตลอดทั้ง ๓ ปี	๗	๘.๓๓
๗. ไม่มีปัญหา	๒๕	๓๓.๓๓

จากตารางที่ ๓๔ จะเห็นว่า มีครูเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๔๐ ที่ให้ความเห็นว่า ปัญหาของการวางหลักสูตร คือ ความไม่สมดุลกันระหว่างหลักสูตรและเวลาเรียน รองลงมา ร้อยละ ๒๐ เป็นครูที่เห็นว่า เนื้อหาวิชามีมากเกินไปจนกว่าจะจัดกิจกรรมให้เหมาะสมได้ มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่เห็นว่า หลักสูตรไม่สัมพันธ์กันกับการนำมาปฏิบัติ และมีครูอีกจำนวนร้อยละ ๓๓.๓๓ ที่เห็นว่าไม่มีปัญหาใดเกี่ยวกับการวางหลักสูตรวิชาศีลธรรม

ประมวลการสอน

จากการศึกษาถึงชนิดของประมวลการสอนที่ครูกำลังใช้อยู่ ปรากฏว่ามีครูเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๕๐.๖๖ ที่ใช้ประมวลการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมา ร้อยละ ๕ เป็นครูที่ใช้ประมวลการสอนของโรงเรียนที่จัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือของครูทุกคนในสายวิชาสังคมศึกษา มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๔ ที่เป็นผู้ทำประมวลการสอนไว้ใช้เอง

สำหรับการเข้ามีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนของโรงเรียนนั้น ปรากฏว่ามีครูส่วนมากคือร้อยละ ๔๔.๖๖ ไม่เคยมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนของโรงเรียนเลย และมีครูอยู่ส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๕.๓๓ ที่มีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนเป็นบางครั้ง อย่างไรก็ตาม ยังมีครูเป็นจำนวน ๖๖ คน หรือร้อยละ ๘๘ ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนวิชาศีลธรรมของโรงเรียน และมีครูอีกจำนวน ๘ คนหรือ ร้อยละ ๑๒ ที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอน โดยให้เหตุผลต่าง ๆ กันดังนี้ (ตารางที่ ๓๕ และ ๓๖)

ตารางที่ ๓๕ เหตุผลที่ครูต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนวิชา
ศีลธรรม จำนวนครู ๖๖ คน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. เห็นว่าช่วยส่งเสริมให้เกิดผลดีในการสอนยิ่งขึ้น	๔๕	๖๘.๑๘
๒. ต้องการแสดงความคิดเห็น	๑๖	๒๔.๒๔
๓. มีปัญหาที่จะเสนอเพื่อการแก้ไขมาก	๒๑	๓๑.๘๑
๔. เห็นว่าเป็นงานที่มีเกียรติ	-	-
๕. ใฝ่รับเชิญ	-	-

จากตารางที่ ๓๕ จะเห็นว่าในจำนวนครูที่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนวิชาศีลธรรม มีครูส่วนใหญ่คือร้อยละ ๖๘.๑๘ ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนวิชาศีลธรรม โดยให้ความเห็นว่า จะช่วยส่งเสริมให้เกิดผลดีในการสอนยิ่งขึ้น รองลงมา ร้อยละ ๓๑.๘๑ ที่ให้เหตุผลว่ามีปัญหาที่จะเสนอเพื่อการแก้ไขมาก มีครูส่วนน้อยคือ

ร้อยละ ๒๔.๒๔ ที่ให้เหตุผลว่าต้องการแสดงความเห็น และไม่มีครูคนใดที่ให้เหตุผลว่าเป็นงานที่มีเกียรติและได้รับเชิญ

ตารางที่ ๓๖ เหตุผลที่ครูไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอน
จำนวนครู ๔ คน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่ต้องการแสดงความคิดเห็น	๑	๑๑.๑
๒. ไม่มีปัญหาจะเสนอ	๖	๖๖.๖
๓. เบื่อหน่ายต่อการถกเถียง	๓	๓๓.๓
๔. เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์	-	-

จากตารางที่ ๓๖ จะเห็นว่าในจำนวนครูที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนนั้น มีครูส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๖๖.๖๖ที่ไม่มีปัญหาจะเสนอ รองลงมาร้อยละ ๓๓.๓๓ ให้เหตุผลว่าเบื่อหน่ายต่อการถกเถียง มีครูส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๑๑.๑ ไม่ต้องการแสดงความคิดเห็น

หนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรม

ในปัจจุบันมีครูผู้สอนเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๘๒ ที่ใช้หนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาร้อยละ ๕.๓๓ เป็นครูที่ใช้หนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมของพันเอก ปิ่น มุทุกันต์ มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่ใช้

หนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมของนายแมลง สนธิรักษ์ และนายเปลื้อง ฌ นคร

จากการสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรม ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หนังสือแบบเรียนที่ใช้อยู่ไม่มีภาพประกอบเลย หรือถ้ามีก็น้อยมาก จึงรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๓๗ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรม

หนังสือแบบเรียน	จำนวน	ร้อยละ
๑. รูปเล่มกระทัดรัดดีแล้ว	๒๔	๓๒
๒. รูปเล่มมีขนาดเล็กเกินไป	๓	๔
๓. เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	๒๐	๒๖.๖๖
๔. เนื้อหาวิชาง่ายเกินไป	-	-
๕. เนื้อหายากเกินไป	๔	๕.๓๓
๖. เนื้อหาขมเกินไป	๗	๙.๓๓
๗. เนื้อหามากเกินไป	๑	๑.๓๓
๘. ภาษาไม่รัดกุม	๕	๖.๖๖
๙. ภาษารัดกุมดีแล้ว	๓	๔
๑๐. ตัวสะกดผิดมาก	๑	๑.๓๓
๑๑. กระดาษเลว	๗	๙.๓๓
๑๒. ไม่มีภาพประกอบเลย	๔๕	๖๐
๑๓. ไม่มีการสรุปท้ายบท	๕	๖.๖๖
๑๔. ไม่มีแบบฝึกหัดหรือมีแต่น้อยเกินไป	๔	๕.๓๓
๑๕. กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทมีน้อยเกินไป	๑๒	๑๖
๑๖. แบบฝึกหัดท้ายบทเน้นแต่ด้านความจำ	๑	๑.๓๓

จากตารางที่ ๓๗ จะเห็นว่า มีครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๖๐ ที่ให้ความเห็นว่า หนังสือแบบ เรียนวิชาศีลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่มีภาพประกอบเลยหรือมีก็เป็นเพียงส่วนน้อยมาก รองลงมาร้อยละ ๓๒ เป็นครูที่เห็นว่ารูปเล่มของหนังสือแบบ เรียนกระต๊ากก็แล้ว มีครูจำนวนน้อยที่สุดเท่า ๆ กันคือร้อยละ ๑.๓๓ ที่เห็นว่าหนังสือแบบเรียนมีเนื้อหา มากเกินไป และแบบฝึกหัดท้ายบทเน้นแต่ด้านความจำ นอกจากนี้ยังปรากฏว่าไม่มีครูคนใด ที่เห็นว่า เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมงายเกินไป

สำหรับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมนั้น ครูผู้สอนก็ได้ให้ความ คิดเห็นดังนี้คือ

ตารางที่ ๓๘ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหนังสือแบบเรียนวิชา ศีลธรรม

เนื้อหาในแบบเรียน	จำนวน	ร้อยละ
๑. เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อไป	๒๕	๓๓.๓๓
๒. เหมาะสมกับความต้องการ ของประเทศชาติและสังคม	๑๓	๑๗.๓๓
๓. เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	๓๘	๕๒
๔. ไม่เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	๗	๙.๓๓
๕. ไม่เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อไป	๒	๒.๖๖
๖. ไม่เหมาะสมกับความต้องการ ของประเทศชาติและสังคม	๔	๕.๓๓
๗. ไม่แสดงความคิดเห็น	๒	๒.๖๖

จากตารางที่ ๓๘ จะเห็นว่า มีครูจำนวนมากถึงร้อยละ ๕๒ ที่เห็นว่า เนื้อหาที่ กำหนดไว้ในหนังสือแบบเรียนเหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนัก เรียน รองลงมาร้อยละ ๓๓.๓๓ เป็นครูที่เห็นว่าเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนเหมาะสมที่จะ

งเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อไป มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่เห็นว่าเนื้อหาที่กำหนดให้ไม่เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อไป และมีครูอยู่ร้อยละ ๒.๖๖ ที่ไม่แสดงความคิดเห็น

ภาค ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาศีลธรรม

จากการศึกษาถึงระดับความรู้ของครูสอนวิชาศีลธรรม โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่า ให้นำหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับดังนี้

ดีมาก	มีค่าเท่ากับ	๔
ดี	มีค่าเท่ากับ	๓
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๒
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของระดับความรู้ คือ ๒.๑๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยเป็น .๖๕ แสดงว่าครูที่สอนวิชาศีลธรรมมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความต้องการของครูที่มีต่อการจัดอบรมครูและนิเทศการศึกษาปรากฏว่ามีครูส่วนมากถึงร้อยละ ๘๒ ที่ต้องการให้จัดการอบรมครูและการนิเทศการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางการสอนวิชาศีลธรรมให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มีครูส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๘ ที่ไม่ต้องการเข้ารับการอบรมครูและการนิเทศการศึกษา โดยระบุเหตุผลไว้ ๒ ประการคือ

- ก. ข่อยการสอนวิชานี้
- ข. ได้รับการอบรมและค้นคว้าทางด้านศีลธรรมมานานแล้ว และไปรับการอบรมที่กรมศาสนาเป็นประจำอยู่แล้ว

ในจำนวนครูที่ตองการเพิ่มพูนความรู้ทางการสอนที่ลขรรมนี้ มีครูส่วนใหญ่อถึงร่อย
ละ ๕๕.๔๒ ที่ตองการให้ม้การอบรมครูและน้เทศการศ้กษาปีละคร้ัง รอลงมารอยละ ๒๔.๔๔
เป็นครูที่ตองการให้ม้การอบรมครูและน้เทศการศ้กษาเทอมละคร้ัง มีครูส่วนน้อยเพ้มร่อย
ละ ๔ ที่ตองการให้ม้การจ้คอบรมครูนาน ๆ คร้ังหน้ัง

ในการอบรมครูและการน้เทศการศ้กษา ครูส่วนใหญ่อตองการความช่วยเหลือทาง
ค่านว้ธีการสอน และการจ้คก้จกรรการสอน ค้ังรายละเอ้ยคตอไปน้

ตารางที่ ๓๔ ล้ิ่งที่ครูตองการความช่วยเหลือในการอบรมครูและน้เทศการศ้กษา

ล้ิ่งที่ตองการ	จํานวน	ร่อยละ
๑. เนื้อหาวิชา	๑๐	๑๓.๓๓
๒. ว้ธีสอนและก้จกรรการสอน	๒๗	๓๖
๓. ว้ธีการใช้และสร้างอุปกรรการสอน	๒๓	๓๐.๖๖
๔. แนะนำหนังสืออุเทศ	๑๔	๒๔
๕. หลักการสร้างและใช้แบบว้คผลชน้คต่าง ๆ	๔	๑๒
๖. ความช่วยเหลือทุกประการค้ังกล่าว	๒๖	๓๔.๖๖

จากตารางที่ ๓๔ จะเห็นว้่า มีครูส่วนใหญ่อคือร่อยละ ๓๖ ที่ตองการความช่วยเหลือ
เกี่ยวก้กับการแนะนำว้ธีสอนและการจ้คก้จกรรการสอน รอลงมารอยละ ๓๔.๖๖
เป็นครูที่ตองการความช่วยเหลือทุกประการ คือเนื้อหาวิชา ว้ธีสอนและก้จกรรการสอน ว้ธี
การใช้และสร้างอุปกรรการสอน หนังสืออุเทศ หลักการสร้างและใช้แบบว้คผลชน้คต่าง ๆ มี
ครูจํานวนน้อยเพ้มร่อยละ ๑๒ ที่ตองการความช่วยเหลือแต่เฉพาะทางคานการว้คผลการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อไปเกี่ยวกับสิ่งที่ครูต้องการจะปรับปรุงทางด้านการเรียนการสอน วิชาศิลปะให้มีขึ้น โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยคำตอบของครูตามลำดับความต้องการ ผลปรากฏ

ว่า สิ่งทีครูต้องการปรับปรุงเป็นอันดับแรก คือวิธีการสอน ค่าเฉลี่ยเป็น ๔.๓๒

สิ่งที่ครูต้องการปรับปรุงเป็นอันดับสอง คือ อุปกรณ์การสอน ค่าเฉลี่ยเป็น ๔.๑๗

สิ่งที่ครูต้องการปรับปรุงเป็นอันดับสาม คือ หลักสูตรและประมวลการสอน

ค่าเฉลี่ยเป็น ๔.๑๒

สิ่งที่ครูต้องการปรับปรุงเป็นอันดับสี่ คือ หนังสืออุเทศ ค่าเฉลี่ยเป็น ๓.๒๕

สิ่งที่ครูต้องการปรับปรุงเป็นอันดับห้า คือ หนังสือแบบเรียนค่าเฉลี่ยเป็น ๓.๑๘

สิ่งที่ครูต้องการปรับปรุงเป็นอันดับสุดท้ายคือ การวัดผลการสอน

ค่าเฉลี่ยเป็น ๑.๘

ส่วนความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการจัดและปกครองชั้นที่ตี ปรากฏว่า ครูที่สอนส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๕๔.๖๖ เห็นว่า การจัดและปกครองชั้นที่ตีจะช่วยให้การสอน ศิลปะมีผลดียิ่งขึ้น โดยจะช่วยฝึกฝนนักเรียนทางด้านระเบียบวินัยไปในตัว รองลงมา ร้อย ละ ๔๕.๓๓ เป็นครูที่เห็นว่า การจัดและปกครองชั้นที่ตีจะช่วยฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้รู้จัก กาลเทศะ มีครูอีกร้อยละ ๔๔ เห็นว่าจะช่วยฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง มีครูจำ- นวนน้อยเพียงร้อยละ ๒๖.๖๖ ที่เห็นว่า การจัดและปกครองชั้นที่ตี จะสามารถขจัดความ ประพฤติที่ก่อกวนและไม่เป็นระเบียบได้

สำหรับการสนับสนุนการสอนวิชาศิลปะของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ปรากฏว่า มี ครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๗๖ ที่รู้สึกว่าการสนับสนุนการสอนวิชาศิลปะเท่ากับ วิชาอื่น รองลงมา ร้อยละ ๔ เป็นครูที่รู้สึกว่าการสนับสนุนแต่ไม่ส่งเสริมเท่ากับ วิชาอื่น มีครูจำนวนร้อยละ ๖.๖๖ ที่รู้สึกว่าการสนับสนุนวิชาศิลปะมากกว่า วิชาอื่น ครูอีกร้อยละ ๖.๖๖ เห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนน้อยกว่าวิชาอื่น นอกจากนี้ยังมีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๖๖ ที่รู้สึกว่าการสนับสนุนและส่งเสริมการสอน วิชาศิลปะมากกว่าการสอนวิชาอื่น

ส่วนวิธีการที่ผู้บริหารให้ความสนับสนุนการ เพิ่มพูนความรู้ของครูที่สอนวิชาศีลธรรมมีดังนี้

ตารางที่ ๔๐ วิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนการ เพิ่มพูนความรู้ของครู

วิธีการ	จำนวน	ร้อยละ
๑. มีห้องสมุดซึ่งมีหนังสือทางวิชาศีลธรรมและพุทธศาสนามากพอกับความต้องการ	๒๘	๓๓.๓๓
๒. เชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาแสดงปาฐกถาให้ฟัง	๓๑	๔๑.๓๓
๓. จัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนปัญหา ระหว่างครูวิชาศีลธรรมกับครูวิชาอื่น	๓	๔
๔. สนับสนุนให้ไปรับการอบรมหรือสัมมนาเพิ่มเติม	๔๕	๖๐
๕. สนับสนุนให้มีการนิเทศชั้นภายในโรงเรียน	๓	๔
๖. จัดให้ครูไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนอื่น	-	-
๗. เชิญครูจากโรงเรียนอื่นมา เยี่ยมเยียนแลกเปลี่ยนความรู้	-	-
๘. ไม่ได้สนับสนุนเลย	๑	๑.๓๓

จากตารางที่ ๔๐ จะเห็นว่า มีครูส่วนมากถึงร้อยละ ๖๐ ที่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มพูนความรู้ด้วยการไปรับการอบรมหรือสัมมนาเพิ่มเติม รองลงมา ร้อยละ ๔๑.๓๓ เป็นครูที่ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ โดยวิธีการ เชิญวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิ หรือพระสงฆ์ มาแสดงปาฐกถาให้ฟัง มีครูจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๓๓ ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนด้วยวิธีใดเลย นอกจากนี้ปรากฏว่า ไม่มีครูคนใดเลยที่ได้รับการสนับสนุนด้วยการ ไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนอื่นและเชิญครูจากโรงเรียนอื่นมาเยี่ยมเยียนแลกเปลี่ยนความรู้

ปัญหาและอุปสรรคในการสอนศีลธรรม

ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ที่ครูสอนศีลธรรมประสบ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว อาจประมวลได้ดังนี้ คือ

๑. ผู้บริหารทางการศึกษา ยังไม่คำนึงถึงความสำคัญของวิชานี้ และไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนส่งเสริมเท่าที่ควร

๒. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่

ก. ปัญหาเรื่องเวลา ครูไม่มีเวลาที่จะเตรียมการสอน และติดตามดูแลความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิดว่า นักเรียนได้นำหลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนไปแล้วจากวิชาศีลธรรมไปปฏิบัติเพียงใดแค่ไหน ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ

๑. ต้องสอนหลายวิชา

๒. ต้องรับผิดชอบงานพิเศษบางอย่างที่โรงเรียนมอบหมายให้ทำ

๓. ต้องใช้เวลาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ

๔. มีภาระทางครอบครัว

ข. ปัญหาเรื่องความสามารถของครูผู้สอน ครูผู้สอนไม่มีความถนัด และไม่ชอบในวิชาที่ตนสอนอยู่ ทั้งนี้เพราะไม่ได้รับการฝึกฝนมาสำหรับการสอนวิชานี้โดยตรง จึงไม่ชอบสอน เพราะเมื่อสอนไปแล้วรู้สึกว่า นักเรียนคงจะไม่ได้รับความรู้เท่าที่ควร

ค. ปัญหาเรื่องความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียนที่สอนวิชาอื่น เท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้ปรากฏว่า ครูที่สอนแต่ละวิชายังไม่ช่วยกันช่วยกันนักเรียนในเรื่องความประพฤติให้จริง จังในชั่วโมงที่ตนสอน เพราะครูส่วนมากมักเข้าสอนแต่เฉพาะวิชาของตนที่มีหน้าที่รับผิดชอบอยู่เท่านั้น ขาดการควบคุมดูแล ตักเตือนความประพฤติหรือแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับความประพฤติทั้งในและนอกห้องเรียน โดยถือว่า มีหน้าที่ของตนและมักจะคิดว่า หน้าที่เหล่านั้นควรจะเป็นของครูสอนศีลธรรมหรือครูผู้ปกครอง ซึ่งมีอยู่น้อยมาก จึงไม่พอที่จะสั่งสอนและดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

๓. ผู้ปกครอง ไม่คอยให้ความดูแลเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของนักเรียน และไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเท่าที่ควรในการแก้ไขปัญหาความประพฤตินักเรียน

๔. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน มีอยู่หลายด้าน ดังนี้

ก. นักเรียนไม่คอยให้ความสนใจต่อการเรียนวิชาศีลธรรมเท่าที่ควร และมักแสดงความเบื่อหน่ายอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ

๑. นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาศีลธรรม จึงมองข้ามความสำคัญของวิชานี้ไปโดยถือว่ามิใช่วิชาหลัก ถึงแม้ไม่เรียนก็สอบไล่ได้ เพราะวิชาศีลธรรมมีคะแนนน้อยอยู่แล้ว ถ้าสอบพลาดไปก็คงไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงคะแนนการสอบวิชาอื่นมากนัก ฉะนั้น การที่จะมุ่งหมายให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติอย่างจริงจังนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้

๒. นักเรียนยังมองไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการเรียนวิชานี้ แม้ครูจะพยายามชี้ให้นักเรียนเห็นโทษที่เกิดจากการขาดศีลธรรมแล้วก็ตาม

๓. ตามลักษณะของวิชาศีลธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับนามธรรม เข้าใจยาก ถ้าครูไม่มีเทคนิคหรือวิธีการสอนที่ดีแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย

ข. นักเรียนไม่พยายามนำความรู้จากวิชานี้ไปปฏิบัติ และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันเท่าที่ควร จึงทำให้การเรียนการสอนวิชานี้ไม่มีประสิทธิภาพ

ค. นักเรียนปัจจุบันขาดความสนใจและห่างเหินจากขนบธรรมเนียมประเพณีไทยมากขึ้นกว่าสมัยก่อน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกเผยแพร่เข้ามามาก จึงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและความประพฤตินักเรียนในระยะวัยรุ่นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ นักเรียนยังมิได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และเอาใจใส่จากผู้ปกครองอีกด้วย จึงเป็นการยากที่ครูจะแก้ไขได้เพียงฝ่ายเดียว

ง. นักเรียนยังมีความรู้เรื่องศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของตนน้อยมาก และขณะเรียนยังชอบฟังนิทานมากกว่าเนื้อหาวิชาอันเป็นสาระสำคัญ

จ. จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป ทำให้ครูมีภาระหนักในการดูแลปกครองชั้นและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๕. ปัญหาเกี่ยวกับเวลาสอน เนื่องจากเวลาสอนมีน้อย คือ จัดให้สอนวิชาหน้าที พลเมืองและศีลธรรมสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง แต่เนื้อหาวิชาที่กำหนดให้สอนมีมาก จึงเกิดความ ไม่สมดุลงัน ครูผู้สอนต้องรีบสอนให้ทันตามหลักสูตร ฉะนั้น การสอนจึงไม่มีใครต่อเนื่องกันนัก การจัดกิจกรรมการเรียนและการอบรมนักเรียนจึงทำได้น้อยมาก

๖. ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน มีดังนี้

ก. อุปกรณ์ประกอบการสอนในวิชานี้ยังมีน้อยมาก

ข. สถานที่ของโรงเรียนไม่อำนวยให้ใช้อุปกรณ์การสอนบางประเภท เช่น การฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง เป็นต้น

ค. ครูไม่มีเวลาทำอุปกรณ์การสอน

๗. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสังคม มีดังนี้

ก. สภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน และสื่อมวลชนต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้นักเรียน ประพฤติไปในทางเสียหายได้ง่าย ฉะนั้น การที่จะใช้วิชาศีลธรรมวิชาเดียวซึ่งมีเวลาสอน เพียงเดือนละ ๒ ครั้ง เท่านั้นช่วยอบรมสั่งสอนนักเรียนในด้านความประพฤติยอมเป็นไปไม่ได้ และการที่จะหวังให้วิชาอื่นช่วยแก้ไขปัญหาคความประพฤติของนักเรียนโดยตรงก็ยอมทำไม่ได้ เช่นกัน

ข. พฤติกรรมทางสังคม ตรงกันข้ามกับเรื่องที่ครูสอน นักเรียนจึงไม่มีใคร เห็นตัวอย่างที่ดีงามพอที่จะนำมาประพฤติปฏิบัติตามได้

ขอเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการสอนวิชาศีลธรรม

ขอเสนอแนะของครูในการขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการสอนวิชา ศีลธรรมให้เป็นที่น่าสนใจยิ่งขึ้นเท่าที่ประมวลมาได้มีดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่และผู้บริหารทางการศึกษา ตลอดจนโรงเรียน ควรจะตระหนักถึงความสำคัญของวิชานี้ให้มากขึ้น และให้การสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง โดยมีการดำเนินงานดังนี้คือ

ก. จัดให้มีการอบรมครูสอนวิชาศีลธรรมในค่านิยมวิชาการทั่วไป ทั้งทางค่านิยมหาวิชาและวิธีการสอน ตลอดจนจัดพิมพ์เอกสารประกอบบทเรียนนอกเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของครูควย

ข. จัดตั้งหน่วยควบคุม และสอดส่องความประพฤติของนักเรียน เช่น สารวัตรนักเรียน เป็นต้น

๒. เกี่ยวกับตัวครู ควรจะมีการปรับปรุงดังนี้

ก. ทางกรมศาสนา ควรจัดให้พระภิกษุที่มีความสามารถและมีประสบการณ์ออกสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ดีกว่าที่จะให้ทางโรงเรียนจัดหาเอง เพราะบางที่อาจจะไม่ได้พระภิกษุที่มีความสามารถที่แท้จริงก็ได้

ข. ครูผู้สอนไม่ควรมัวมีชั่วโมงสอนมาก หรือหลายวิชาเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอน

ค. ครูผู้สอนควร เป็นผู้ที่มีความรู้และได้รับзарฝึกฝนอบรม เกี่ยวกับการสอนวิชานี้มาเป็นอย่างดีแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นพระภิกษุ ผู้ที่ใดเคยบวชเรียนมาแล้ว และศึกษาธรรมะมาพอสมควร หรืออาจจะเป็นครูใหญ่ของโรงเรียน

ง. ครูผู้สอนควรมีใจรักที่จะสอนวิชานี้แทนที่จะต้องสอนวิชานี้ด้วยความจำใจหรือจำเป็นเพราะขาดครูสอน

จ. ครูที่สอนควร เป็นผู้ที่มีเมตตาจิต และมีความเข้าใจนักเรียนแต่ละคนที่มาจากครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ตลอดจนพยายามปรับตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน และเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

ฉ. ในการสอนศีลธรรม ครูที่สอนควรชี้แจงและเน้นให้นักเรียนได้เห็นหลักปฏิบัติที่เป็นตัวอย่างในการนำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้มาก และพยายามติดตามสังเกตการปฏิบัตินั้น ๆ ด้วย

ช. ครูทุกคนในโรงเรียนที่สอนทุกวิชา ควรมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยพยายามสอนสอดแทรกเข้าไปทีละเล็กทีละน้อยในวิชาที่ตนสอนอยู่ และความคุ่มดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด ช่วยตักเตือนนักเรียนเมื่อเห็นว่า สิ่งที่ทำนักเรียนได้กระทำไปนั้น เป็นการผิดศีลธรรม วัชณธรรม หรือระเบียบวินัย นอกจากนั้นยังควรช่วยติดตามผลความประพฤติของนักเรียนให้มากขึ้น และใกล้ชิดยิ่งขึ้นด้วย

ซ. ครูควรจะเข้มงวดกวดขันทางด้านความประพฤติของนักเรียนให้มากโดยถือว่าถ้านักเรียนไม่ประพฤติตนให้ดีแล้ว ก็จะไม่ยอมให้สอบผ่านขึ้นไปเรียนในชั้นสูงได้ เพราะเมื่อนักเรียน ๆ สำเร็จแล้ว สถานะที่ทำงานย่อมต้องการผู้ที่มีความประพฤติดี มีศีลธรรม และทำงานด้วยความสุจริตซื่อตรง ซึ่งจะช่วยให้งานในอาชีพของนักเรียนตลอดจนประเทศชาติเจริญก้าวหน้าด้วย

๓. ผู้ปกครอง ควรให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการสอนศีลธรรม โดยช่วยหาทางให้นักเรียนรู้จักนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติได้จริง ๆ และควรจะช่วยดูแลเอาใจใส่ความประพฤติของนักเรียนที่อยู่ในความปกครองของตนให้มากขึ้นและใกล้ชิดยิ่งขึ้น

๔. เวลาสอน ควรจะได้มีการเพิ่มชั่วโมงการสอนวิชาศีลธรรมให้มากขึ้น อย่างน้อยเป็นสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมงทุกระดับชั้น

๕. กิจกรรมการสอน ควรจะได้รับการปรับปรุงดังนี้ คือ

ก. ครูผู้สอน หรือ ทางโรงเรียนควรจะใช้วิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิมาอภิปรายหรือบรรยายให้นักเรียนฟังที่โรงเรียนอยู่เสมอ

ข. ครูที่สอนควรจัดให้นักเรียนหัดแสดงละครสั้น ๆ โดยมีเรื่องราวที่สัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับบทเรียนในวิชาศีลธรรม

ค. ทางโรงเรียนควรจัดพิธีการทางศาสนาให้บ่อยครั้งขึ้น
 ง. ทางโรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์มาสอนเป็นครั้งคราว
 จ. โรงเรียนต่าง ๆ ควรจะไ้ร่วมมือกันจัดให้มีการประกวดมารยาทและความประพฤติของนักเรียน ถ้านักเรียนในโรงเรียนใดที่ประพฤติตนเรียบร้อย ไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น ก็ควรจะมีรางวัลหรือคำประกาศชมเชยเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีต่อไป

๖. อุปกรณ์การสอน ควรจะมีการปรับปรุง ดังนี้

ก. ในการสอนวิชาศีลธรรม ครูที่สอนควรใช้อุปกรณ์การสอนช่วยพอควร เช่น ฉายเสียง หรือแผ่นบันทึกเสียงเกี่ยวกับเพลงปลุกใจ หรือเพลงธรรมะ ภาพยนต์ หรือภาพนิ่งเกี่ยวกับสถานที่สำคัญหรือศาสนพิธีต่าง ๆ เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียนในการเรียนวิชานี้ให้มากขึ้น

ข. กองจริยศึกษา กรมศาสนา ควรจัดให้มีการทำภาพประกอบการสอนวิชาศีลธรรม จำหน่ายแก่โรงเรียนต่าง ๆ

๗. การวัดผลการสอน ควรมีการปรับปรุงดังนี้

ก. ควรเพิ่มคะแนนวิชาศีลธรรมให้มากขึ้น เพื่อจูงใจและให้กำลังใจแก่นักเรียนในการเรียนวิชานี้ โดยอาจแบ่งคะแนนออกได้เป็น ๒ ส่วนคือ คะแนนการเรียน และคะแนนความประพฤติ ถ้านักเรียนคนใดได้คะแนนความประพฤติต่ำกว่า ร้อยละ ๗๐ ก็ไม่ควรให้สอบวิชาศีลธรรม ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนที่สอนวิชาอื่นด้วย

ข. นักเรียนคนใดที่สอบได้คะแนนวิชานี้ต่ำมาก ทางโรงเรียนควรเรียกนักเรียนผู้นั้นมาชี้แจงและซักถามเหตุผลบ้าง รวมทั้งติดตามศึกษานักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย เพื่อหาวิธีทางแก้ไขต่อไป

ค. ในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อหรือเข้ารับราชการ ควรจัดให้มีการสอบวิชาศีลธรรมด้วยและ การศึกษาในชั้นอุดมศึกษา ก็ควรจะได้มีการเรียนวิชานี้กันบ้าง ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ข. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักเรียน

ภาค ๑ ลักษณะตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียน

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๓๒๕ คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนชาย ๑๑๕ คน โรงเรียนหญิง ๑๐๘ คน และโรงเรียนสหศึกษา ๑๐๒ คน รวมทั้งสิ้นมีนักเรียนชาย ๑๖๓ คน และนักเรียนหญิง ๑๖๒ คน ในจำนวนนี้มีนักเรียน ๓๒๑ คน ที่นับถือศาสนาพุทธ อีก ๓ คน นับถือศาสนาอิสลาม ที่เหลืออีก ๑ คนนับถือศาสนาคริสต์ นักเรียนมีอายุตั้งแต่ ๑๒ ถึง ๑๘ ปี อายุเฉลี่ยประมาณ ๑๔ ถึง ๑๕ ปี การกระจายของอายุเป็น ๑.๐๕

ในการสำรวจความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนวิชาศิลปะธรรม ปรากฏว่ามีนักเรียนจำนวนมากถึง ๒๖๖ คนหรือร้อยละ ๘๑.๘๘ ที่ชอบเรียนศิลปะธรรมและมีนักเรียนอีก ๕๙ คนหรือร้อยละ ๑๘.๑๕ ที่ไม่ชอบเรียน โดยให้เหตุผลที่แตกต่างกันดังนี้ (ตารางที่ ๑ และ ๒)

ตารางที่ ๑๑ เหตุผลที่นักเรียนชอบเรียนวิชาศิลปะธรรม
จำนวนนักเรียน ๒๖๖ คน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน	๑๒๑	๔๕.๔๘
๒. สนุกเพลิดเพลินใจ น่าสนใจ	๑๕	๕.๖๔
๓. เขาใจง่าย	๗	๒.๖๓
๔. เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีไทย	๑๔๔	๕๔.๑๓
๕. มีความสนใจวิชานี้มานานแล้ว	๗	๒.๖๓
๖. ช่วยสั่งสอนให้เยาวชนปฏิบัติตนแต่สิ่งที่ดีงาม	๘	๓.๐๑
๗. ช่วยให้รู้จักรักศาสนาของตนมากขึ้น	๑	๐.๓๗

จากตารางที่ ๔๑ จะเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๕๖.๐๒ ชอบเรียนวิชา ศิลปกรรม เพราะเห็นว่า เป็นวิชาที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีไทย รองลงมา ร้อยละ ๔๕.๔๕ เป็นนักเรียนที่ให้เหตุผลว่า วิชาศิลปกรรมมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน มีนักเรียนส่วนน้อย เพียงร้อยละ .๓๗ ที่ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การเรียนวิชาศิลปกรรมจะช่วยให้อารมณ์รักศาสนาของตนมากขึ้น

ตารางที่ ๔๒ เหตุผลที่นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาศิลปกรรม

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. เนื้อหายากเกินไป	-	-
๒. เนื้อหาซ้ำกันกับที่เคยเรียนมาแล้ว	๑๒	๒๐.๓๔
๓. เป็นวิชาที่ไม่น่าสนใจ เพราะไม่ทันสมัย	๔	๖.๗๘
๔. เป็นวิชาที่น่าเบื่อ	๔	๖.๗๘
๕. วิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ	๑๓	๒๒.๓๔
๖. ตัวครูผู้สอนอายุมาก	๖	๑๐.๑๗
๗. คะแนนเต็มน้อยกว่าวิชาอื่น	๒	๓.๔๐
๘. สอบได้คะแนนไม่ดี	๑๘	๓๐.๕๑

จากตารางที่ ๔๒ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากคือ ร้อยละ ๓๐.๕๑ ที่ไม่ชอบเรียนวิชาศิลปกรรม เพราะสอบได้คะแนนวิชานี้ไม่ดี รองลงมา ร้อยละ ๒๒.๓๔ เป็นนักเรียนที่ให้เหตุผลว่าไม่ชอบเรียน เพราะวิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ มีนักเรียนส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๓.๔๐ ที่ไม่ชอบวิชาศิลปกรรม เพราะเห็นว่า เป็นวิชาที่มีคะแนนเต็มน้อยกว่าวิชาอื่น และไม่มีนักเรียนคนใดที่ไม่ชอบเรียนวิชานี้ เพราะเป็นวิชาที่มีเนื้อหายากเกินไป

ภาค ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิชาศีลธรรม ปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากเห็นว่า วิชาศีลธรรม เป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมาก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๔๑ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิชาศีลธรรม

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
๑. มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	๒๓๒	๗๑.๕
๒. สนุกเพลิดเพลินน่าสนใจ	๒๕	๗.๗๑
๓. น่าเบื่อหน่าย เนื้อหาซ้ำซาก	๑๒	๓.๗๒
๔. ไม่เป็นประโยชน์เลย เพราะไม่สามารถนำไปปฏิบัติจริง ๆ ได้	๖	๑.๘๕
๕. เข้าใจยาก	๒๕	๗.๗๑
๖. เข้าใจได้ง่าย	๕๖	๑๗.๓๕
๗. ช่วยให้ทราบความเป็นมาของพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันค้ำจุน	๑๑	๓.๓๘
๘. ช่วยให้ทราบซึ่งถึงศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีไทย	๓	.๙๓
๙. ช่วยอบรมจิตใจให้อยู่ในคุณธรรมอันค้ำจุน	๑๐	๓.๐๘
๑๐. เป็นวิชาที่น่าสนใจนักเรียนทุกคนควรเรียนรู้	๖	๑.๘๕

จากตารางที่ ๔๑ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากถึงร้อยละ ๗๑.๕ ที่เห็นว่าวิชาศีลธรรมมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน รองลงมา ร้อยละ ๑๗.๓๕ เป็น

นักเรียนที่เห็นว่าวิชาศีลธรรมเป็นวิชาที่เข้าใจได้ง่าย มีนักเรียนส่วนน้อยเห็นว่าวิชาศีลธรรมเป็นวิชาที่ช่วยให้ทราบซึ่งถึงศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีไทย

นอกจากนี้ นักเรียนยังให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับครูที่สอนวิชาศีลธรรม และคุณลักษณะของครูผู้สอนที่นักเรียนต้องการไว้ด้วย ดังนี้คือ (ตารางที่ ๔๔ และ ๔๕)

ตารางที่ ๔๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับครูผู้สอนวิชาศีลธรรม

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความรู้ดี	๑๑๑	๓๔.๕๐
๒. วิธีการสอนดี	๑๕๓	๔๘.๖๐
๓. บุคลิกภาพน่าเคารพยกย่อง	๑๑๘	๓๖.๕๘
๔. อายุมากเกินไป	๘	๒.๕๖
๕. วิธีการสอนไม่ดี	๓๕	๑๐.๘๓
๖. บุคลิกภาพไม่เป็นที่น่าเคารพยกย่อง	-	-

จากตารางที่ ๔๔ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากถึงร้อยละ ๔๘.๖๐ ที่เห็นว่าครูสอนวิชาศีลธรรมมีวิธีการสอนดี รองลงมาร้อยละ ๓๖.๕๘ เป็นนักเรียนที่เห็นว่า ครูที่สอนมีบุคลิกภาพน่าเคารพยกย่อง มีนักเรียนจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๕๖ ที่เห็นว่าครูสอนวิชาศีลธรรมมีอายุมากเกินไป และไม่มีนักเรียนคนใดที่เห็นว่าครูที่สอนมีบุคลิกภาพไม่เป็นที่น่าเคารพยกย่อง

ตารางที่ ๔๕ คุณลักษณะของครูที่สรรหามาให้นักเรียนต้องการ

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
๑. บุคลิกลักษณะดีเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจแก่นักเรียน	๖๘	๒๐.๘๒
๒. มีความเมตตากรุณา เป็นมิตรกับนักเรียน	๘๘	๓๐.๘๖
๓. เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยและเข้มงวดกวดขัน	๓๘	๑๑.๙๑
๔. มีความรู้ดี	๘๖	๒๖.๘๖
๕. มีวิธีการสอนดี	๑๘๕	๖๐
๖. เป็นผู้ที่ทันสมัยพอสมควร	๕๕	๑๖.๘๑
๗. มีความสวย มีเสน่ห์	๑๒	๓.๙๒
๘. อายุไม่มากเกินไป	๘	๒.๙๘
๙. เป็นพระภิกษุสงฆ์	๘๘	๓๐.๘๖
๑๐. มีความมั่นใจในตนเอง	๒	.๖๒
๑๑. เป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน	๒	.๖๒

จากตารางที่ ๔๕ จะเห็นว่า มีนักเรียนเป็นส่วนมากคือร้อยละ ๖๐ ที่ต้องการครูสอนวิชาศีลธรรมที่มีวิธีการสอนดี รองลงมาคือร้อยละ ๓๐.๘๖ เป็นนักเรียนที่ต้องการครูที่มีความเมตตากรุณา เป็นมิตรกับนักเรียน และต้องการให้ครูที่สอนวิชาศีลธรรมเป็นพระภิกษุสงฆ์ มีนักเรียนส่วนน้อยเท่ากันเพียงร้อยละ .๖๒ ที่ต้องการครูที่มีความมั่นใจในตนเอง และเป็นครูที่รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

นอกจากนักเรียนจะต้องการครูสอนวิชาศีลธรรมที่มีคุณลักษณะดีในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังต้องการให้ครูสอนด้วยวิธีการสอน ดังนี้

ตารางที่ ๔๖ วิธีการสอนของครูที่นักเรียนชอบและต้องการ

วิธีการสอน	จำนวน	ร้อยละ
๑. อธิบายและซักถาม	๗๐	๒๑.๖๐
๒. การสอนแบบอภิปรายแสดงความคิดเห็น	๘๕	๒๖.๒๐
๓. การสอนแบบคนควารายงาน	๑๘	๕.๕๕
๔. การสอนแบบแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	๒๒	๖.๗๙
๕. การสอนแบบวางแผนการสอนร่วมกับนักเรียน	๕	๑.๕๔
๖. การสอนแบบให้อ่านตามตำราเรียน	๙	๒.๗๘
๗. การสอนแบบยกอุทาหรณ์	๑๒๓	๓๗.๕๕

จากตารางที่ ๔๖ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากคือร้อยละ ๓๗.๕๕ ที่ชอบและต้องการให้ครูใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบ เพื่อให้เรื่องราวที่สอนเห็นจริงยิ่งขึ้น รองลงมา ร้อยละ ๒๖.๒๐ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้ครูใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น มีนักเรียนส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๑.๕๔ ที่ต้องการให้ครูสอนด้วยวิธีการวางแผนการสอนร่วมกับนักเรียน

สำหรับระยะเวลาที่เรียนวิชาศีลธรรมอยู่ในขณะนี้ คือเดือนละ ๒ ชั่วโมงนั้นมีนักเรียนส่วนมากคือร้อยละ ๖๙.๒ ที่เห็นว่า เวลาที่จัดให้เรียนมีความเหมาะสมแล้ว รองลงมา ร้อยละ ๓๐.๘ เป็นนักเรียนที่เห็นว่ามีความเหมาะสมเกินไป ในจำนวนนักเรียนที่เห็น

ว่ามีเวลาเรียนน้อยนั้น มีนักเรียนร้อยละ ๖๔ ที่ต้องการให้เพิ่มชั่วโมงเรียนเป็นสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง รองลงมาร้อยละ ๓๖ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้เพิ่มเป็นสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง โดยแยกออกจากวิชาหน้าที่พลเมือง

ส่วนเวลาที่เหมาะสมต่อการเรียนวิชาศิลปะกรรมมากที่สุดนั้น มีนักเรียนจำนวนมากถึงร้อยละ ๖๔.๔๙ ที่เห็นว่า เวลาเช้าเป็นเวลาที่จะเรียนวิชาศิลปะกรรมได้ดีที่สุด รองลงมา ร้อยละ ๑๔.๔๔ เป็นนักเรียนที่เห็นว่า เวลาที่เหมาะสมที่สุดต่อการเรียนวิชาศิลปะกรรมควรเป็นเวลาบ่าย และมีนักเรียนจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๑๒.๕๕ ที่เห็นว่า จะเรียนวิชาศิลปะกรรมได้ดีตลอดเวลา ไม่วาจะเป็นเวลาเช้าหรือบ่าย

ในขณะที่เรียนวิชาศิลปะกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกมั่นใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริง ๆ ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๔๙ ความรู้สึกของนักเรียนขณะเรียนวิชาศิลปะกรรม

ความรู้สึก	จำนวน	ร้อยละ
๑. เข้าใจเรื่องที่เรียนดี	๑๐๕	๓๒.๓๖
๒. เข้าใจบ้างเป็นบางชั่วโมง	๘	๒.๕๖
๓. สนุกสนาน	๔๓	๑๓.๒๒
๔. เกิดความมั่นใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริง ๆ ได้	๑๖๐	๕๑.๒๓
๕. อึดอัดไม่ชยากเรียน	๑๐	๓.๐๘
๖. เบื่อหน่ายอยากให้หมดชั่วโมงเร็ว ๆ	๒๔	๗.๓๘
๗. ไม่เข้าใจบทเรียนและคำอธิบายของครู	๑๑	๓.๓๘
๘. ไม่สามารถจะนำความรู้ที่ได้เรียนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้	๑๔	๔.๓๑
๙. ง่วงนอน	๓	.๙๓
๑๐. ไม่สามารถจำศัพท์ยากได้	๑	.๓๑

จากตารางที่ ๔๗ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากถึงร้อยละ ๔๘.๒๓ ที่มีความรู้สึกมั่นใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับไป ปฏิบัติจริง ๆ ได้ในชีวิตประจำวัน รองลงมาร้อยละ ๓๒.๓๖ เป็นนักเรียนที่มีความเข้าใจเรื่องที่เรียนดีในขณะที่เรียนวิชาศีลธรรม มีนักเรียนส่วนน้อยที่สุดไม่ถึงร้อยละ ๑ ที่เพิ่มเติมว่า ขณะที่เรียนวิชานี้มีความรู้สึกกังวล และนักเรียนไม่สามารถจำศัพท์ที่ยาก ๆ ได้

หลังจากที่เรียนวิชาศีลธรรมจบแต่ละชั่วโมงแล้ว นักเรียนเกิดความรู้สึกดังนี้ (ตารางที่ ๔๘)

ตารางที่ ๔๘ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนวิชาศีลธรรมจบแต่ละชั่วโมง

ความรู้สึก	จำนวน	ร้อยละ
๑. เข้าใจบทเรียนที่ครูสอนไปเป็นอย่างดี	๑๑๓	๓๔.๘๘
๒. สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริง ๆ ได้	๑๒๕	๓๕.๕๘
๓. สมารถเรียนวิชานี้จนจบไปแล้ว	๒๕	๗.๗๑
๔. ไม่ได้รับความรู้อะไรเลย	๑	.๓๗
๕. ไม่สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริง ๆ ได้	๒๓	๗.๑๔
๖. เข้าใจบทเรียนบ้างเป็นบางเรื่องบางตอน	๑๔	๔.๓๒
๗. ไม่เข้าใจบทเรียนที่ครูสอนไปเลย	๕	๑.๕๔

จากตารางที่ ๔๘ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากคือ ร้อยละ ๓๕.๕๘ ที่มีความรู้สึกว่าจะ เมื่อเรียนวิชาศีลธรรมแล้ว นักเรียนสามารถที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติจริง ๆ ได้ รองลงมา ร้อยละ ๓๔.๘๘ เป็นนักเรียนที่มีความรู้สึกว่าจะ เข้าใจบทเรียนที่ครูสอนไปเป็นอย่างดี มีนักเรียนส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ .๓๗ ที่รู้สึกว่าจะ ไม่ได้รับความรู้อะไรเลยหลังจากที่เรียนวิชาศีลธรรมจบชั่วโมงแล้ว

ในการเรียนวิชาศีลธรรม นักเรียนได้ประสบอุปสรรคและปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔๕ อุปสรรคและปัญหาในการเรียนวิชาศีลธรรม

อุปสรรคและปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ครูสอนน่าเบื่อและไม่ใช่อุปกรณ์การสอนช่วย	๖๕	๒๐
๒. ครูไม่ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนเลย	๘	๒.๓๘
๓. ครูทำตนไม่น่าเลื่อมใส	๑๓	๔.๐๑
๔. ครูผู้สอนมีอายุมากเกินไป	๑๐	๓.๐๘
๕. ไม่เคยชอบวิชานี้มาก่อนเลยตั้งแต่เริ่มเรียน	๑๖	๔.๘๓
๖. เนื้อหาวิชาที่ให้เรียนซ้ำซากไม่น่าสนใจ	๔๗	๑๔.๔๘
๗. ไม่มีหนังสือหรือแหล่งที่จะใช้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม	๓๘	๑๒
๘. มีเวลาเรียนน้อยเกินไป	๘๖	๒๕.๕๕
๙. จัดเวลาเรียนไม่เหมาะสมเพราะอยู่ตอนบ่าย	๑๒	๓.๖๘
๑๐. มีคะแนนเต็มน้อยเกินไป	๑๐	๓.๐๘
๑๑. อุปกรณ์การสอนของครูน้อยและไม่ดีเท่าที่ควร	๗	๒.๑๖
๑๒. อานศัพท์ภาษาบาลีไม่ได้	๓	.๘๓
๑๓. ไม่มีอุปสรรคและปัญหา	๔๘	๑๕.๐๘

จากตารางที่ ๔๕ จะเห็นว่านักเรียนส่วนมากคือร้อยละ ๒๕.๕๕ ที่ประสบอุปสรรคและปัญหาในด้านเวลาเรียนที่น้อยเกินไป รองลงมาร้อยละ ๒๐ เป็นนักเรียนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการสอนของครูที่ไม่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน และมีนักเรียนส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ .๘๓ ที่ไม่สามารถอานศัพท์ภาษาบาลีได้ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนอีกร้อยละ ๑๕.๐๘ ที่ไม่ประสบปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ในการเรียนวิชาศีลธรรม

เมื่อนักเรียนประสบปัญหาการเรียนวิชาศิลปะ นักเรียนจะขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่อไปนี้

ตารางที่ ๕๐ บุคคลที่นักเรียนขอความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาทางการเรียนวิชาศิลปะ

บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ครูผู้สอน	๒๑๗	๖๖.๘
เพื่อนนักเรียน	๒๗	๘.๓๓
ผู้ที่มีความรู้ทางศิลปะและพุทธศาสนา	๗๓	๒๒.๕
ผู้ปกครอง	๒	.๖๒
ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากห้องสมุด	๑๐๕	๓๒.๘

จากตารางที่ ๕๐ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากถึงร้อยละ ๖๖.๘ ที่ขอความช่วยเหลือจากครูสอนวิชาศิลปะ รองลงมา ร้อยละ ๓๒.๘ เป็นนักเรียนที่แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด มีนักเรียนจำนวนน้อยเพียงร้อยละ .๖๒ ที่เพิ่มเติมว่าเมื่อประสบปัญหาทางการเรียนวิชาศิลปะ จะขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

หลังจากที่นักเรียนได้เรียนวิชาศิลปะไปแล้ว นักเรียนได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๕๑ ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการเรียนวิชาศีลธรรม

ประโยชน์	จำนวน	ร้อยละ
๑. สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง	๒๔	๘.๖๔
๒. เกิดความรู้สึกว่านักเรียนจะทำตนเป็นคนดีมีศีลธรรมและมีความประพฤติที่ดีได้	๘๖	๒๖.๖๕
๓. เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเป็นพุทธศาสนิกชนและการมีศาสนายิ่งขึ้น	๘๒	๑๓
๔. สามารถวิเคราะห์ วิจัยเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความคิด และมีเหตุผลมากขึ้น	๒๔	๘.๖๔
๕. ทุกข้อดังกล่าวข้างตน	๑๓๑	๕๓
๖. ไม่ได้รับอะไรที่เป็นประโยชน์เลย	-	-

จากตารางที่ ๕๑ จะเห็นว่า มีนักเรียนจำนวนมากถึงร้อยละ ๕๓ ที่เรียนวิชาศีลธรรมไปแล้ว สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง เกิดความรู้สึกว่า จะทำตนเป็นคนดีมีศีลธรรมและมีความประพฤติที่ดีได้ เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเป็นพุทธศาสนิกชนและการมีศาสนายิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ วิจัยเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความคิดและมีเหตุผลมากขึ้น รองลงมา ร้อยละ ๒๖.๖๕ เป็นนักเรียนที่เกิดความรู้สึกว่า จากการเรียนวิชาศีลธรรม ตัวนักเรียนเองจะทำตนเป็นคนดีมีศีลธรรมและมีความประพฤติที่ดี มีนักเรียนอยู่จำนวนน้อยเท่ากับร้อยละ ๘.๖๔ ที่เรียนวิชาศีลธรรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง และสามารถวิเคราะห์ วิจัยเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความคิดและมีเหตุผลมากขึ้น และไม่มีนักเรียนคนใดเลยที่เรียนวิชาศีลธรรมไปแล้วจะไม่ได้รับอะไรที่เป็นประโยชน์เลย

ข. กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม ปรากฏว่านักเรียนได้ให้ความคิดเห็นต่าง ๆ กันดังนี้

ตารางที่ ๕๒ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนศีลธรรม

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
๑. มีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น	๘๕	๒๘.๓๑
๒. มีความเข้าใจและจดจำบทเรียนได้ดีขึ้น มากขึ้น	๒๔๘	๗๑.๔๘
๓. เกิดความเบื่อหน่าย	๕	๑.๕๔
๔. เกิดความยุ่งยากสับสน	๑๑	๓.๓๘
๕. เสียเวลาโดยใช่เหตุ	๖	๑.๘๕
๖. มีความสนใจในบทเรียนน้อยลง	๓	๐.๘๓

จากตารางที่ ๕๒ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมากถึงร้อยละ ๗๑.๔๘ ที่มีความคิดเห็นว่า การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและจดจำบทเรียนได้ดีขึ้น มากขึ้น รองลงมาร้อยละ ๒๘.๓๑ เป็นนักเรียนที่เห็นว่า เมื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมแล้ว จะมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น มีนักเรียนส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๐.๘๓ ที่เห็นว่า การเข้าร่วมในกิจกรรมแล้ว จะทำให้อลดความสนใจบทเรียนลงไป

สำหรับกิจกรรมที่นักเรียนชอบและต้องการให้ครูจัดมากที่สุดมีดังนี้คือ

ตารางที่ ๕๓ กิจกรรมที่นักเรียนชอบใช้ครูจัดมากที่สุดในการสอนศีลธรรม

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
๑. แบ่งกลุ่มอภิปราย	๒๐	๖.๑๓
๒. คนควาทำรายงานเพิ่มเติม	๑๘	๕.๕๕
๓. อ่านหนังสือประกอบ	๑๒	๓.๗
๔. ศึกษาออกสถานที่	๘๒	๒๕.๓
๕. ไปฟังการปาฐกถา โต้วาทีหรือการอภิปราย	๓๗	๑๑.๔
๖. ไปร่วมพิธีในวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่วัด	๒๖	๘.๐๓
๗. ฟังพระสงฆ์มาแสดงธรรมหรือมาประกอบพิธีทางศาสนาในโรงเรียน	๑๓	๔.๐๑
๘. ฟังคำบรรยายจากวิทยากรที่ครูหรือทางโรงเรียนเชิญมาเป็นครั้งคราว	๒๑	๖.๔๘
๙. แสดงละคร	๔	๑.๒๓
๑๐. ฉายภาพยนตร์	๓๖	๑๑.๑
๑๑. ทำสมุดภาพและสมุดศัพท์เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน	๗	๒.๑๖
๑๒. จัดนิทรรศการ	๒๓	๗.๑
๑๓. ไม้ระนุ	๒๖	๘.๐๒

จากตารางที่ ๕๓ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมาก คือร้อยละ ๒๕.๓ ที่ต้องการให้ครูจัดไปทัศนศึกษาออกสถานที่ รองลงมาร้อยละ ๑๑.๔ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้ครูพาไปฟังปาฐกถาโต้วาที หรือการอภิปรายที่สนใจบ้างเป็นบางครั้ง มีนักเรียนส่วนน้อยที่สุดคือร้อยละ ๑.๒๓ ที่ต้องการให้ครูจัดการแสดงละคร ประกอบการสอนวิชาศีลธรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อไปเกี่ยวกับลักษณะความสนใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการสอนที่ครูจัดขึ้น โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่าไถ่หน้าหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับคือ

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๕
มาก	มีค่าเท่ากับ	๔
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๓
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๒
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความสนใจคือ ๓.๓๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจเป็น .๔๓ แสดงว่า นักเรียนมีความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการสอนของครูอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับลักษณะความสนใจของนักเรียนที่มีต่อชุมนุมที่ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา นั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบประมาณค่าเช่นกัน โดยใช้หน้าหนักของคำตอบมีค่าตามลำดับคือ

มาก	มีค่าเท่ากับ	๓
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	๒
น้อย	มีค่าเท่ากับ	๑

ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความสนใจคือ ๒.๒๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ยเป็น .๕๗ แสดงว่านักเรียนมีความสนใจในชุมนุมที่ส่งเสริมศีลธรรมจรรยาอยู่ในระดับปานกลาง

ค. อุปกรณ์การสอนและหนังสืออุเทศ

จากการศึกษาถึงความต้องการ ของนักเรียนที่ต่อการใช้อุปกรณ์การสอนของครูปรากฏว่า มีนักเรียนจำนวนมากคือร้อยละ ๓๔.๑๕ ที่ต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนบ้างบางครั้ง รองลงมา ร้อยละ ๓๑.๐๔ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนทุกครั้ง มีนักเรียนอีกร้อย

ละ ๒๔.๐๘ ที่ต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนบ่อยครั้ง และมีนักเรียนจำนวนน้อยเพียงร้อยละ

๒.๓๘ ที่เห็นว่าในการสอน ครูไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอน

สำหรับอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนชอบให้ครูใช้มากที่สุด มีอันนี้คือ

ตารางที่ ๕๔ ประเภทของอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนชอบให้ครูใช้มากที่สุด

ประเภทอุปกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
๑. แผนที่	๗	๒.๑๖
๒. แผนภูมิ	๗	๒.๑๖
๓. รูปภาพ	๗๘	๒๔.๓๘
๔. ของจริง	๔๓	๑๓.๒๗
๕. บัตรคำ	-	-
๖. ภาพยนตร์	๑๒๗	๓๘.๒๑
๗. ภาพนิ่ง	๘	๒.๔๖
๘. เทปบันทึกเสียง	๓	.๘๓
๙. เครื่องเล่นจานเสียง	๔	๑.๒๓
๑๐. หุ่นจำลอง	๗	๒.๑๖
๑๑. ไม้ระบู้	๔๐	๑๒.๓๑

จากตารางที่ ๕๔ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ ๓๘.๒๑ ที่ต้องการให้ครูใช้ภาพยนตร์เป็นอุปกรณ์การสอนมากที่สุด รองลงมาร้อยละ ๒๔.๓๘ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้ครูใช้รูปภาพประกอบการสอน มีนักเรียนส่วนน้อยเพียงร้อยละ .๘๓ ที่ต้องการให้ครูใช้เทปบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์การสอน และไม่มีนักเรียนคนใดที่ต้องการให้ครูใช้บัตรคำ นอกจากนี้จะเป็นนักเรียนอีกร้อยละ ๑๒.๓๑ ที่ไม่แสดงความคิดเห็น

เมื่อครูใช้อุปกรณ์การสอนแต่ละครั้ง นักเรียนจะเกิดความรู้สึกดังนี้คือ

ตารางที่ ๕๕ ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการใช้อุปกรณ์การสอนศิลปะ

ความรู้สึก	จำนวน	ร้อยละ
๑. เข้าใจบทเรียนดีขึ้นมาก	๑๑๕	๓๕.๔๑
๒. เข้าใจบทเรียนดีขึ้นบ้าง	๗๒	๒๒.๒๐
๓. เข้าใจบทเรียนดี แต่เสียเวลา	๑๔	๔.๓๑
๔. ไม่ช่วยให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้นเลย	๑	๐.๓๑
๕. เกิดความเบื่อหน่าย	๒	.๖๒
๖. ทำให้บทเรียนน่าสนใจขึ้น	๑๑๗	๓๖
๗. เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนมากขึ้น	๘๗	๒๖.๘๑

จากตารางที่ ๕๕ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมาก คือร้อยละ ๓๖ ที่รู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์การสอนแล้ว ทำให้บทเรียนน่าสนใจขึ้น รองลงมา ร้อยละ ๓๕.๔๑ เป็นนักเรียนที่รู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์การสอนแล้ว เข้าใจบทเรียนดีขึ้นมาก มีนักเรียนส่วนน้อยเพียงร้อยละ .๓๑ ที่รู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์การสอนของครูไม่ช่วยให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้นเลย

หนังสืออุเทศ

ในการเรียนวิชาศิลปะ นักเรียนชอบอ่านหนังสือต่อไปนี้ เพื่อประกอบการเรียน

คือ

ตารางที่ ๕๖ ประเภทของหนังสือที่นักเรียนชอบอ่านประกอบการเรียนศีลธรรม

ประเภทหนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
๑. หนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและธรรมะที่สอนใจ	๔๔	๓๐.๕๑
๒. แบบเรียนวิชาศีลธรรม นอกเหนือจากเล่มที่ใช้อยู่เป็นประจำ	๔๖	๑๔.๑๗
๓. นิทานอิงธรรมะ	๑๓๔	๔๒.๘๑
๔. บทความต่าง ๆ จากนิตยสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์	๔๘	๑๔.๗๘
๕. คำนานและนิทานพื้นเมือง	๖๗	๒๐.๖๑
๖. หนังสือที่ระลึกหรืออนุสรณ์ต่าง ๆ	๓๓	๑๐.๑๕

จากตารางที่ ๕๖ จะเห็นว่า มีนักเรียนส่วนมาก คือร้อยละ ๔๒.๘๑ ที่ชอบอ่านหนังสือประเภทนิทานอิงธรรมะ เพื่อประกอบการเรียนวิชาศีลธรรม รองลงมา ร้อยละ ๓๐.๕๑ เป็นนักเรียนที่ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและธรรมะที่สอนใจ มีนักเรียนส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๑๐.๑๕ ที่ชอบอ่านหนังสือที่ระลึกหรืออนุสรณ์ต่าง ๆ

จ. การวัดผลการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม

เมื่อนักเรียนเรียนวิชาศีลธรรมไปแล้ว นักเรียนต้องการให้ครูทำการวัดผลในโอกาสต่อไปนี้

ตารางที่ ๕๗ โอกาสที่นักเรียนชอบให้ครูทำการวัดผลการเรียนการสอนศิลปะ

โอกาส	จำนวน	ร้อยละ
๑. ก่อนขึ้นบทเรียนใหม่ทุกครั้ง	๔๔	๑๕.๐๘
๒. หลังจากจบบทเรียนแล้ว	๑๐๘	๓๓.๖๑
๓. ทุกครั้งเมื่อสอนจบในแต่ละชั่วโมง	๕๐	๑๕.๑๘
๔. ในระหว่างที่เรียนหรือทำกิจกรรมการเรียน	๖	๑.๘๕
๕. เฉพาะเวลาสอบที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ให้	๓๘	๑๑.๗๑
๖. เคื่องละครั้งเป็นอย่งน้อย	๕๘	๓๐.๐๘

จากตารางที่ ๕๗ จะเห็นว่า นักเรียนส่วนมากคือร้อยละ ๓๓.๖๑ ต้องการให้ครูทำการวัดผลการเรียนการสอนวิชาศิลปะ หลังจากที่ยอมรับแต่ละบทแล้ว รองลงมาคือร้อยละ ๓๐.๐๘ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้ครูทำการวัดผลเคื่องละครั้งเป็นอย่งน้อย มีนักเรียนส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๘๕ ที่ต้องการให้ครูวัดผลในระหว่างที่เรียนหรือทำกิจกรรมการเรียน

สำหรับแบบของขอทดสอบวิชาศิลปะที่นักเรียนต้องการนั้น ปรากฏว่า มีนักเรียนส่วนมากถึงร้อยละ ๖๑.๐๗ ที่ต้องการให้เป็นแบบปรนัยและอัตนัย หรือเรียงความปนกัน รองลงมาคือร้อยละ ๒๔.๕๔ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้เป็นแบบปรนัยเพียงอย่งเดียว มีนักเรียนส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๘.๑๘ ที่ต้องการให้ขอทดสอบเป็นแบบเรียงความ

จ. หลักสูตรและหนังสือแบบเรียน

ในการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหลักสูตรวิชาศีลธรรม ภาคที่น่าสนใจและมีประโยชน์ ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าภาคพุทธศาสนสุภาษิต เป็นภาคที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๕๔ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหลักสูตรวิชา
ศีลธรรมภาคที่น่าสนใจและมีประโยชน์

เนื้อเรื่อง	จำนวน	ร้อยละ
๑. ภาคพระพุทธรูปศาสนา ไค่ปกัประวัติพุทธสาวก	๓๘	๑๒
๒. หน้าที่ของพุทธศาสนิกชน	๘๕	๒๘.๒๕
๓. ภาคธรรม	๒๕	๘.๓๑
๔. พุทธศาสนสุภาษิต	๑๑๖	๓๕.๙๕
๕. ทั้ง ๔ ภาคดังกล่าว	๘๕	๒๖.๒๑
๖. ไม่มีภาคใดที่น่าสนใจเลย	๓	.๘๓

จากตารางที่ ๕๔ จะเห็นว่า มีนักเรียนจำนวนมากถึงร้อยละ ๓๕.๙๕ ที่เห็นว่าภาคพุทธศาสนสุภาษิต เป็นภาคที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา ร้อยละ ๒๘.๒๕ เป็นนักเรียนที่เห็นว่าภาคหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน เป็นภาคที่น่าสนใจและมีประโยชน์ มีนักเรียนจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ .๘๓ ที่เห็นว่าไม่มีภาคใดที่น่าสนใจเลย

หนังสือแบบเรียน

ในปัจจุบัน มีนักเรียนส่วนมากถึงร้อยละ ๘๖.๑๒ ที่ใช้หนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาร้อยละ ๑๑.๐๗ เป็นนักเรียนที่ใช้หนังสือแบบเรียนของพันเอกปิ่น มุทุกันต์ มีนักเรียนจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒.๗๘ ที่ใช้หนังสือแบบเรียนของ นายเปลื้อง สนธิรักษ์ และนายเปลื้อง ณ นคร

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมที่ใช้อยู่ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ ๕๕ ความความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรม

หนังสือแบบเรียน	จำนวน	ร้อยละ
๑. รูปเล่มกระทัดรัดดี	๔๑	๒๘
๒. รูปเล่มมีขนาดเล็กเกินไป	๓	๒.๑๖
๓. มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์และเข้าใจดี	๑๖๐	๔๘.๔๑
๔. มีเนื้อหายากเกินไป	๘	๒.๗๘
๕. มีเนื้อหาข้อยเกินไป	๑๓	๘.๐๑
๖. ภาษาวิคฤมดี	๒๖	๘.๐๒
๗. ภาษาไม่วิคฤมดี	๔๑	๑๒.๕๘
๘. กระดาษเลว	๑๘	๕.๕๕
๙. ไม่มีภาพประกอบเลย	๑๔๘	๔๕.๘๑
๑๐. ไม่มีการสรุปท้ายบท	๒๘	๗.๓๘
๑๑. ไม่มีแบบฝึกหัดท้ายบทหรือมีน้อยเกินไป	๒๕	๗.๗๑
๑๒. กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทมีน้อยเกินไป	๒๘	๘.๘๒

จากตารางที่ ๕๘ จะเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๔๘.๔๑ ที่เห็นว่าหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรม มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์และเข้าใจดี รองลงมาร้อยละ ๔๕.๘๑ เป็นนักเรียนที่เห็นว่า หนังสือแบบเรียนไม่มีภาพประกอบเลย มีนักเรียนส่วนน้อย เพียงร้อยละ ๒.๑๖ ที่เห็นว่าหนังสือแบบเรียนมีรูปเล่มขนาดเล็กเกินไป

ภาค ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงทางด้านวิธีการสอนของครู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๖๐ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม

การปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ครูผู้สอน	๓๕	๑๐.๓๘
วิธีการสอนของครู	๑๒๔	๓๘.๒๑
หนังสือแบบเรียน	๖๒	๑๘.๑
เนื้อหาวิชา	๕๔	๑๖.๖๑
เวลาเรียน	๓๖	๑๑.๕๑
คะแนนและวิธีการวัดผล	๓๘	๑๒
ความสะดวกในการใช้ห้องสมุดของโรงเรียน	๓๓	๑๐.๑๖
อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้	๓๔	๑๑
ตัวผู้เรียนเอง	๑๕	๔.๖๑

จากตารางที่ ๒๐ จะเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ ๓๘.๒๑ ที่ต้องการให้มีการปรับปรุงในด้านวิธีการสอนของครู รองลงมาร้อยละ ๒๔ เป็นนักเรียนที่ต้องการให้ปรับปรุงอุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ มีนักเรียนส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๔.๖๑ ที่เพิ่มเติมความคิดเห็นว่า ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมนี้ ผู้เรียนจะต้องปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นด้วย โดยให้ความสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนวิชานี้ให้มากขึ้น รวมทั้งความพยายามที่จะนำความรู้ที่เรียนไปแล้ว ไปปฏิบัติได้จริง ๆ ด้วย

ขอเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนศีลธรรม

ขอเสนอแนะของนักเรียนในการขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนศีลธรรมให้เป็นที่น่าสนใจยิ่งขึ้น เท่าที่ประมวลมาแล้วอาจแยกกล่าวได้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. โรงเรียน นักเรียนเห็นว่าทางโรงเรียนควรจะได้ปรับปรุงในสิ่งต่อไปนี้

ก. ควรปรับปรุงห้องสมุดของโรงเรียนให้เป็นแหล่งรวบรวมหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาศีลธรรมและพุทธศาสนา เช่น นิทานอิงธรรม เป็นต้น นอกจากนั้นทางโรงเรียนยังควรให้ความสะดวกในการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนด้วย

ข. ควรจัดห้องสอนวิชาศีลธรรมโดยเฉพาะ เป็นห้องโปร่ง และเจียวยังดี มีแสงสว่างมากพอควร รวมทั้งมีอุปกรณ์การสอนมากพอสมควรด้วย

ค. ควรจัดให้มีการอบรมศีลธรรมและจริยศึกษาแก่นักเรียนทุกสัปดาห์ ๆ ละ

๑ ครั้ง

ง. โรงเรียนต่าง ๆ ควรร่วมมือกันจัดนิทรรศการที่เกี่ยวกับทางพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจเรื่องราวทางด้านนี้ดีขึ้น

๒. ตัวครูผู้สอน ควรจะมีการปรับปรุงใหม่คุณลักษณะดังนี้

ก. เป็นผู้มีความรู้ทางด้านพุทธศาสนา และความรู้รอบตัวเป็นอย่างดี สามารถช่วยแก้ไขอุปสรรคหรือปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ ฉะนั้นผู้ที่เหมาะสมในการสอนศีลธรรมมากที่สุด จึงควร เป็นพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งอาจจะนิมนต์มาสอนเป็นครั้งคราว หรือ ถ้านิมนต์มาสอนเป็นประจำควายจะดีมาก

ข. เป็นผู้ที่วางตนเหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน คือเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลาในการสอน มีความมั่นใจในตนเอง และมีกิริยาวาจาที่สุภาพเรียบร้อย

ค. เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา เป็นมิตรกับนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็นมากขึ้น รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นและปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและพุทธศาสนา

ง. ควรให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่ และเข้าใจนักเรียนที่สอนเป็นอย่างดี โดยไม่เข้มงวดกวดขันจนเกินไป ทั้งนี้เพื่อจะทำความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน คำนึงไปด้วยดี อันจะเป็นผลดีต่อการเรียนการสอนในวิชานี้ด้วย

จ. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีเสียงดังพอที่นักเรียนจะได้ยินทั้งห้องมีความกระตือรือร้นและว่องไวในการสอน ไม่เฉื่อยชา และมีวาทีศิลป์ สามารถจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ และติดตามเรื่องราวในบทเรียน แทนที่จะเกิดความเบื่อหน่ายและง่วงนอน

ฉ. เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขันบ้างพอควร ไม่เคร่งครัดต่อการสอนในเนื้อหาวิชามากเกินไป จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย นอกจากนั้นยังควรแทรกเรื่องราวในชีวิตประจำวันประกอบการสอนด้วย

ช. เป็นผู้ที่เตรียมการสอนเป็นอย่างดีล่วงหน้า และมีความตั้งใจในการสอน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีอายุไม่มากจนเกินไป หรือเป็นผู้ใหญ่มาก

ซ. ควรเพิ่มจำนวนครูผู้สอนให้มากขึ้น เพราะปัจจุบันจำนวนครูผู้สอนวิชานี้มี
อยู่น้อยมาก

๗. ไม่ควรสับเปลี่ยนครูสอนอยู่เสมอ เพราะครูแต่ละคนมีแนวการสอนที่แตกต่างกัน ทำให้การเรียนวิชานี้ไม่ต่อเนื่องกัน

๘. ครูสอนควรให้คำชมเชย หรือรางวัลแก่นักเรียนที่ประพฤติตนดี มีศีลธรรม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนอื่น ๆ ให้ปฏิบัติตามบ้าง

๙. ครูควรแนะนำสถาบันทางการศึกษาและสถาบันทางศาสนาที่จัดสอนและอบรมพุทธศาสนาโดยตรงในวันหยุดราชการ สำหรับนักเรียนที่มีความสนใจเป็นพิเศษ เช่น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือแนะนำให้นักเรียนไปฟังปาฐกถาทางศาสนาและศีลธรรมที่น่าสนใจนอกสถานที่ ๆ จัดขึ้นเป็นครั้งคราวบ้าง

๓. วิธีการสอนของครู ควรจะมีการปรับปรุงดังนี้

ก. ในการสอน ครูควรชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชานี้ให้นักเรียนทราบและอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของศาสนาและศีลธรรมที่มีต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างถูกต้อง รวมทั้งแนะนำแนวทางให้นักเรียนรู้จักนำความรู้ไปปฏิบัติให้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

ข. ครูควรเปลี่ยนวิธีการสอนหลาย ๆ วิธี นอกเหนือจากการอธิบายตามหนังสือแบบเรียน ซึ่งมักจะทำอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้เพื่อมิให้ซ้ำซาก และเกิดความเบื่อหน่าย

ส่วนวิธีการสอนของครูที่นักเรียนต้องการมากตามลำดับดังนี้

๑. การสอนแบบอธิบายประกอบการยกอุทาหรณ์ เปรียบเทียบเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ประจำวัน เพื่อช่วยให้เรื่องในบทเรียนที่เห็นว่ายาก กลายเป็นสิ่งที่ยั่งยืน และนักเรียนจะได้เกิดความสนใจและความเข้าใจมากขึ้น

๒. การอธิบายประกอบการซักถามความเข้าใจนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ได้บ้าง เพื่อจะไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนจนเกินไป

๓. การอธิบายอย่างมีเหตุผล มีให้นักเรียนเข้าใจตามหนังสือแบบเรียนอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้เข้าใจทัศนคติและความเชื่อที่ผิด ๆ ของนักเรียนที่เห็นว่าวิชาศีลธรรมเป็นเรื่องที่ไร้เหตุผลและงมงาย

๔. การสอนแบบอภิปรายและค้นคว้าทำรายงาน โดยที่ครูควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสอภิปรายเป็นรายบุคคล หรือแบ่งกลุ่มอภิปรายในเรื่องที่เรียนบ้าง

๕. การสอนแบบแก้ปัญหา โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าปัญหาที่เกิดขึ้นประจำวันมาเล่าสู่กันฟังในชั้นเรียน และให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหานั้น ๆ โดยใช้หลักการและความรู้ในวิชาศีลธรรมเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา

ค. ครูควรใช้หลักจิตวิทยาในการสอน โดยทำความเข้าใจและเข้าใจความต้องการของนักเรียนที่ตนสอนเป็นอย่างดี

ง. ในการสอนศีลธรรมครูควรใช้อุปกรณ์การสอนบ้างตามสมควร

จ. ครูควรเน้นให้นักเรียนรู้จักและคุ้นเคยกับศัพท์ภาษาบาลีมากขึ้น โดยสอนหลักการอ่านและเขียนภาษาบาลีให้นักเรียนทราบบ้าง

๘. เวลาเรียน ควรปรับปรุงปรุงเวลาเรียนให้เหมาะสมกว่าเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้คือ

ก. การเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้น เพื่อให้พอเหมาะกับเนื้อหาที่กำหนดให้เรียนเป็นสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง เป็นอย่างน้อย ทั้งนี้เพราะการเรียนศีลธรรมเดือนละ ๒ ครั้งนั้นน้อยเกินไป ทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่องกัน

ข. เวลาเรียนควรที่จะอยู่ในเวลาเช้า เพื่อนักเรียนจะได้ไม่เกิดความง่วงนอนและเบื่อหน่าย

๙. กิจกรรมการสอน นักเรียนต้องการให้ครูจัดกิจกรรมในการสอนมากขึ้นและกิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดขึ้นมีดังนี้

ก. พาให้นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เกี่ยวกับ สถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาบ้างเป็นครั้งคราว เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ และสถานที่เรียน รวมทั้งเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพบเห็นของจริงด้วยตนเองบ้าง

ข. เชิญวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทางค่านี้นามบรรยาย หรืออภิปรายในหัวเรื่อง
ที่เกี่ยวกับศาสนาและประเพณีไทยให้นักเรียนฟังที่โรงเรียนบ้างเป็นครั้งคราว

ค. พานักเรียนไปฟังปาฐกถาที่น่าสนใจนอกสถานที่บ้าง

ง. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำการค้นคว้ารายงาน เพื่อเป็นการแสดงความ
สามารถของนักเรียน และนักเรียนจะได้เกิดความรู้สึกหรือร่นตอการเรียนวิชานี้ขึ้นบ้าง

จ. ครูควรนิมนต์พระภิกษุมาสอนบ้าง เพราะเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ทางค่าน
ศีลธรรมและศาสนาเป็นอย่างดี

ฉ. ครูควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนได้ฝึกหัดประกอบพิธีต่าง ๆ ทาง
ศาสนาบ้าง โดยอาจจะพานักเรียนเข้าฟังพระธรรมเทศนา และเข้าร่วมพิธีการทางศาสนา
ที่วัดบ้าง ในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา เช่นวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา และพิธีทอดกฐิน
 เป็นต้น

ช. ครูควรนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรมหรือประกอบพิธีทางศาสนาที่โรงเรียน
บ่อย ๆ ครั้ง

ซ. ควรจัดให้มีการโต้วาทีเกี่ยวกับเรื่องราวทางศาสนา และเหตุการณ์ประจำวันบ้าง

ฅ. ควรจัดนิทรรศการทางการเรียนการสอนวิชานี้บ้าง เพื่อให้นักเรียนเกิด
ความสนใจยิ่งขึ้น

ญ. ควรจัดให้มีการประกวดเรียงความเกี่ยวกับบทเรียนศีลธรรมเป็นประจำ

ฎ. ควรจัดให้มีการแสดงละครสั้น ๆ ที่เป็นคติสอนใจเกี่ยวกับบทเรียนบางบท

๖. กิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการจัดชุมนุมต่าง ๆ
ที่ส่งเสริมศีลธรรมจรยา และพุทธศาสนาขึ้นในโรงเรียนบ้างส่วนบางโรงเรียนที่มีการจัด
ชุมนุมทางค่านนี้ขึ้นแล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ น้อยมาก ฉะนั้นจึงควรร่วมมือกันดำเนิน
งานจัดกิจกรรมให้เข้มแข็งกว่าเท่าที่เป็นอยู่ และกิจกรรมที่ควรจัดนั้นก็อาจเป็นการจัดทำ
เอกสารเผยแพร่ข่าว และความเคลื่อนไหวทางศีลธรรมและพุทธศาสนา การจัดให้มีการ
อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาประจำวัน และแนวแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

๗. อุปกรณ์การสอน นักเรียนเสนอแนะว่า ในการสอนศีลธรรม ครูควรใช้อุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น และควร เป็นอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพดี เพื่อจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ และสนใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนชั้นบ้าง อุปกรณ์ที่นักเรียนต้องการให้ครูใช้ คือ ภาพยนตร์เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมและประเพณีทางศาสนา ภาพนิ่ง รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน และบัตรคำเกี่ยวกับชื่อบุคคลสำคัญ สถานที่และภาษามาลี

๘. หนังสืออ่านประกอบ นักเรียนเห็นว่าครูควรแนะแนวทางให้นักเรียนรู้จักใช้หนังสืออ่านประกอบการค้นคว้า โดยการแนะนำหรือหาหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวกับศาสนา และพุทธประวัติมาให้นักเรียนอ่านเพิ่มเติม เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ที่นอกเหนือจากแบบเรียน

๙. หนังสือแบบเรียน ควรจะมีการปรับปรุงดังนี้

ก. หนังสือแบบเรียน ควรปรับปรุงให้มีภาพประกอบบ้างพอควร เพื่อให้เนื้อเรื่องเห็นจริงยิ่งขึ้น

ข. การปรับปรุงเนื้อหาและภาษาให้รัดกุม ไม่วกวน และเหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้เรียน

ค. ควรเพิ่มเติมเนื้อหาในภาคพุทธศาสนสุภาษิตให้มากขึ้น

ง. ควรปรับปรุงกระดาษให้ดีขึ้น

จ. ควรเรียบเรียงหนังสือแบบเรียนวิชาศีลธรรมชั้นใหม่ ให้เหมาะสมกับกาลสมัย

๑๐. การวัดผล ควรปรับปรุง ดังนี้

ก. ควรเพิ่มคะแนนเต็มวิชาศีลธรรมให้มากขึ้น

ข. ครูควรพบทวนเรื่องที่สอนไปแล้ว ก่อนที่จะชั้นบทเรียนใหม่ เพื่อให้การเรียนต่อเนื่องกัน

ค. ครูควรวัดผลความเข้าใจนักเรียนในตอนท้ายชั่วโมงทุกครั้งที่มีการสอน อาจเป็นการถาม-ตอบ หรือเป็นข้อทดสอบสั้น ๆ ก็ได้

ง. ครูควรทดสอบนักเรียนทุกครั้งที่สอนจบบทเรียนแต่ละบท

จ. การให้คะแนนวิชาศีลธรรม ควรเก็บจากคะแนนความประพฤติด้วย

๑๑. ตัวนักเรียนเอง ควรจะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ดังนี้

ก. ควรทำความเข้าใจกับตำราเรียน และแบบฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้คะแนนดีขึ้น นอกจากนี้ ยังควรพยายามที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากวิชานี้ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และดำเนินชีวิตให้มากที่สุด

ข. ควรสนใจอ่านและฟังข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ประจำวัน และความเคลื่อนไหวทางศาสนาให้มากขึ้น